

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ
MOUNT ATHOS

ΒΑΡΛΑΜΗΣ
WARLAMIS

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

GRX01334

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Δια χειρὸς Βαρλάμ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

MOUNT ATHOS

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΒΑΡΛΑΜΗΣ

EFTHYMIOS WARLAMIS

ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

MUSEUM OF BYZANTINE CULTURE THESSALONIKI

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2008

OCTOBER - DECEMBER 2008

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Μοναχική Γλυκοφιλούσα λένε τη Βασί-
λισσα των Αγγέλων εδώ στο Όρος.

Έπλεχε κατά την Κύπρο με συντροφιά τον
Ιωάννη τον Αγαπημένο να πάει να βρει το
Λάζαρο τον τετραήμερο και την εσύντυ-
χε κλύδωνας και θαλασσοταραχή κατά τον
Άθωνα και την εξέβρασε θεία συνάρσει στο
Όρος και το πάτησε και το πρωτοοίκησε και
πέσαν τα είδωλα του Διός και έχτοτε γίνηκε
η Γλυκοφιλούσα του Άθωνα και έχτοτε βγή-
καν τα σιγγίλια να μην πατάει άλλη γυναίκα,
άπαξ και πάτησεν η Παναγία.....

Τάκη Παπατσώνη, ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΟΝ ΑΘΩ

The Solitary *Glykophilousa* (Loving Kindness) is what they call the Queen of Angels here on the Mountain.

She sailed for Cyprus with John the Beloved Disciple to find Lazarus who had spent four days in the tomb, and they encountered tempest and raging seas off Mount Athos, and with the help of the Lord she came ashore and set foot on the dry land and was the first to dwell here, and the idols of Zeus came tumbling down and she became the Loving Mother of Athos and since then no other woman has been allowed to set foot on the mountain where once the Holy Virgin walked....

Takis Papatsonis, *Ascetic Practice on Mount Athos*

Αντίοχη Κεντρική Β. Ελλάδας

«Ἐστὶν ὄρος ἐπ' Ἑυρώπης, κάλλιστον ὁμοῦ καὶ μέγιστον»
Γρηγορίου Παλαμά Βίος Πέτρου τοῦ Ἀθωνίτου

Ἡ Χερσόνησος τοῦ Ἁγίου Ὄρους συγκεντρώνει ἓνα σύνολο ἀπὸ ἰδιαιτερότητες, ἡ μοναδική σύνθεση τῶν ὁποίων ὄχι μόνον συνιστᾷ τὴν ξεχωριστή καὶ μοναδική παγκοσμίως φυσιογνωμία τοῦ μοναστικοῦ αὐτοῦ κέντρου, ἀλλὰ ἀποτελεῖ καὶ τὴν αἰτία καὶ ἐξήγηση τῆς ἀντοχῆς καὶ ἐν ἀκμῇ ἐπιβιώσεώς του μέσα ἀπὸ τὶς τρικυμίες δώδεκα καὶ πλέον αἰῶνων. Ἡ χλωρίδα καὶ ἡ πανίδα, ἡ ἀρχιτεκτονική καὶ τὸ περιβάλλον, ἡ δημιουργία καὶ ἡ διαφύλαξη πνευματικῶν καὶ πολιτιστικῶν ἀγαθῶν, τὸ εἰδικό καθεστὼς προχωρημένης καὶ ὅλως νυξημένης αὐτοδιοίκησης τῆς κάθε μίας Μονῆς ξεχωριστά καὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἐν συνόλῳ, ἡ δημοκρατική δομὴ λειτουργίας τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος, ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν ἡ υπερχιλιετής καὶ συνεχῆ παρουσία τοῦ αἰγορείτικου μοναχισμοῦ, με τὴν λειτουργική ζωή, τὶς κατανυκτικές ἀκολουθίες καὶ τὰ βυζαντινά τυπικά, κατέστησαν τὸ Ἅγιον Ὄρος ἓνα ἀπὸ τὰ σημαντικότερα ζωντανά κειμήλια τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ σημεῖο ἀναφοράς στὴν σύγχρονη πολιτισμική πραγματικότητα.

Ὁ μοναχισμὸς ἀποτελεῖ οὐσιώδες κεφάλαιο γιὰ τὴν ζωή καὶ τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ μοναχὸς ἐγκαταλείπει τὸν κόσμον καὶ ἀποφορτίζεται ἀπὸ τὶς ἀσχολίες, οἱ ὁποῖες ἐμποδίζουν τὴν πορεία του πρὸς ἀκριβή τήρηση τοῦ Ευαγγελίου τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀπομάκρυνση ἐκ τοῦ κόσμου, τῶν συγγενῶν καὶ τῶν συνηθειῶν δὲν συνιστᾷ ἀρνήση ὑποχρεώσεων ἀλλὰ μετάρθεση προτεραιοτήτων καὶ διαφορετικὴ ἀξιολόγησις. Τὰ περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ θεωροῦνται ἐπιτυχία γιὰ τὸν κοσμικὸ ἄνθρωπον εἶναι ἀποτυχία γιὰ τὸν μοναχό. Πλοῦτο, δόξα, ἐξουσία καὶ τρυφή ἐπιθυμεῖ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ ζῶν, ἐνῶ ὁ μοναχὸς ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἀκτημοσύνη, τὴν ταπείνωσι, τὴν υπακοή, τὴν νηστεία καὶ τὴν κακοπάθεια. Ὁ μοναχὸς πορεύεται με ὁδηγὸ τὰ θεόπνευστα κείμενα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ ἀσκητικά κείμενα τῶν μυστῶν τῆς νοεράς προσευχῆς καὶ τῶν καθηγητῶν τῆς ἐρήμου. Ἀλλὰ τὴν καθημερινή πορεία του χαράζει ἡ υπακοή σὲ πνευματικὸ πατέρα. Συνοδίτης, φρουρὸς καὶ στήριγμα τοῦ αἰγορείτικου μοναχοῦ εἶναι ἡ Θεοτόκος, ἡ ἐφόρος καὶ προστάτις τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

“There is a mountain in Europe, most grand and beautiful”

Gregorios Palamas, Life of Peter the Athonite

The Athos peninsula with its self-government monastic community is wholly unique in the world, and the combination of features that makes it so is also the reason why it has been able to survive and flourish through the tempests of more than twelve centuries. The flora and fauna, the architecture and the environment, the creation and conservation of spiritual and cultural goods, the high and still growing degree of self-government enjoyed by each monastery individually and by the territory of the Holy Mount as a whole, the democratic structure of the Holy Community, and especially the tradition and presence, unbroken for more than a millennium, of Athonite monasticism, with its liturgical life, its profoundly reverent services and its Byzantine rules, all make Mt. Athos one of the most important living treasures of the Orthodox world, and a point of reference in contemporary cultural reality.

Monasticism is an essential part of the life and work of the Church. The monk abandons the secular world and lets go of the concerns that impede his progress towards a more perfect observance of the Gospel of Christ. His withdrawal from the world, his family and the accustomed life is not a shirking of obligations but a shift in priorities and a different way of measuring things. Most of what the world regards as success is just the opposite for the monk. Secular man seeks wealth, fame, power and luxury, while the monk strives for poverty, humility, obedience, fasting and tribulation. The monk is guided along his path by the divinely inspired writings of the Church Fathers and the ascetic texts of the Desert Fathers and devotees of inward prayer, while his everyday life is lived in obedience to his spiritual father. The companion, guardian and support of Athonite monasticism is the Blessed Virgin Mary, the custodian and protector of the Holy Mount.

All forms of monastic life have flourished on Mt.

Εν Αγίῳ Ὄρει ευδοκίμησαν ὅλες οἱ μορφές τοῦ μοναχικοῦ βίου καὶ ἐξ ὅλων αὐτῶν ἐβλάστησαν εὐκαρπὰ φυτὰ ἀρετῶν. Ἡ Ἐκκλησία σεμνύνεται με πλῆθος σοφῶν διδασκάλων καὶ θεολόγων, οσίων, ἀσκητῶν καὶ οσιομαρτύρων, οἱ οἱποῖοι γαλουχήθηκαν ἐν Αγίῳ Ὄρει. Ἐτι μᾶλλον ὁμως δυσεξαρίθμητα εἶναι τὰ πλῆθη ταπεινῶν καὶ «πτωχῶν τῷ πνεύματι» μοναχῶν, οἱ οἱποῖοι ἐφήρμοσαν τὸ «λάθρα βιώσαι» καὶ εἶναι γνωστοὶ μόνον στὸν καρδιογνώστη Θεό. Ὅλοι αὐτοὶ ἀγίασαν τὸν Ἱερό Τόπο καὶ βοηθοῦν ὅλους ἐκεῖνους ποὺ προσέρχονται σὲ αὐτόν με καλὴ προαίρεση.

Ο κ. Εὐθύμιος Βαρλάμης, καθηγητὴς τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς ἐν Αὐστρία ἀλλὰ καὶ ἐγκριτὸς καλλιτέχνης, με πολλὰς ἐκθέσεις ζωγραφικῆς πάνω σὲ θρησκευτικὰ καὶ ἐθνικά θέματα, ἐπέλεξε τὸ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ὡς ἀντικείμενο πολλῶν ἔργων τοῦ, ποὺ συγκεντρώνονται σὲ αὐτὴ τὴν ἐκθεση, ποὺ θὰ φιλοξενηθῇ στὸ Μουσεῖο Βυζαντινοῦ Πολιτισμοῦ. Ἐκεῖ ὅπου τὸ 1997 ὁργανώθηκε ἡ ἐκθεση «Θησαυροὶ τοῦ Αγίου Ὁρους». Ο καλλιτέχνης ἐδῶ καὶ μὴ δεκαετία ἐπιχειρεῖ μετάβαση «ἐπὶ τὰς Πηγὰς». Ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ τῆς τέχνης στὴν ὑπηρεσία τῆς πίστεως καὶ τῶν θεσμῶν.

Συνδεδεμένοι με τὴν παράδοση καὶ τὴν ἱστορία μας, οἱ πίνακες με τὶς ἱερὲς Μονές, τὶς σκήτες, τὰ πσυχαστήρια καὶ τοὺς μοναχοὺς, δημιουργοῦν μὴ πνευματικὴ ἀτμόσφαιρα, ἡ ὁποία στοχεύει νὰ ἀφυπνίσῃ ἢ νὰ εὐαισθητοποιήσῃ στὸ βαθύτερο εἶναι τὶς ἐννοιες τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεό καὶ τὸν συνάνθρωπο.

Ἀπαντες οἱ ἐν τῇ κοινῇ Συνάξει
Ἀντιπρόσωποι καὶ Προϊστάμενοι
τῶν εἰκοσιν Ἱερῶν Μονῶν
τοῦ Αγίου Ὁρους Ἀθῶ.

Athos, and all of them have produced bountiful harvests of good things. The Church is blessed with a host of wise teachers and theologians, saints, hermits and martyrs who were nurtured on Mt. Athos. Far more numerous, however, are their humbler brothers, the "poor in spirit" whose lives, lived "privily," are known only to the Lord who reads men's hearts. All of them sanctified the Holy Mount and continue to help those who approach it with good intentions.

In addition to teaching architecture in Austria, Prof. Efthymios Warlamis is a celebrated artist who has held scores of exhibitions on religious and national themes. Mt. Athos is the subject of many of his works, which have now been brought together for this exhibition at the Museum of Byzantine Culture, the site of the great 1997 exhibition The Treasures of Mount Athos. For at least a dozen years the artist has been endeavouring to ascend to the Source, and striving to return art to the service of faith and civil institutions.

Part and parcel of our history and tradition, these paintings of the monasteries, dependencies and hermitages, and the monks who live in them, create a spiritual atmosphere that is intended to awaken and stimulate, in their profoundest significance, the notions of faith and of love for God and one's fellow man.

The Representatives and Principals of the Twenty Monasteries of Mount Athos

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ο Μητροπολίτης † Ο Θεσσαλονίκης Άνθιμος

Το Άγιο Όρος συγκροτημένο και κτισμένο στις κορυφές και στις πλαγιές του Άθωνα, στους ανέμους και στις θαλασσινές αύρες, συνεχίζει την υπερχίλιετή ζωή του, με την προσφορά και την αφοσίωση στο Χριστό και στην Παναγία, όπως αυτές οι μορφές της πνευματικής ζωής βιώνονται και ταπεινά εξωτερικεύονται από τους αγιορείτες Πατέρες. Ο καλλιτέχνης και διάσημος ζωγράφος Ευθύμιος Βαρλάμης, ακούραστος αναζητητής των μεγάλων μορφών της ζωής, που αναδεικνύονται μέσα στην ανθρώπινη κοινωνία, δεν μπορούσε παρά να θέση στο στόχαστρό του το αγιώνυμο Όρος και τους ανθρώπους του, που οι αυλακωμένες ρυτίδες στα πρόσωπά τους φανερώνουν τις πηγές των δακρύων μέχρις ότου φθάσουν να προσεγγίσουν στη γλυκύτητα της εν Χριστώ Ιησού Κοινωνίας.

Το Άγιο Όρος για τον Βαρλάμη είναι ένα πρότυπο υπερφυσικής ζωής που αποκαλύπτει με ταπείνωση τις αξίες της πνευματικότητας, της κοινωνικότητας και της προσευχής, οι οποίες είναι ικανές να αντιταχθούν στην απομόνωση του ανθρώπινου προσώπου και στον απόλυτο υλισμό. Η υποτίμηση της ανθρώπινης υπάρξεως και το υλιστικό φρόνημα καταρρακώνουν τον άνθρωπο και οδηγούν στις προϋποθέσεις για την διάλυση της ανθρώπινης κοινωνίας. Ο μοναχισμός του Άθωνα δεν είναι άρνηση ούτε της αληθινής ζωής, ούτε της κοινωνικότητας. Και αυτή η θέση ανθίζει μέσα από τους αγώνες και τις αγωνίες για την καταξίωση του μοναχικού ιδεώδους.

Η προσέγγιση του Αγίου Όρους από τον Βαρλάμη επιχειρείται με πολύ σεβασμό στην ιερότητα του χώρου, κατά τέτοιο τρόπο μάλιστα, που αφήνει να αναδύεται από τα έγκατα της υπηπετούς μοναστικής ζωής, το άρωμα της πνευματικότητας και του λατρευτικού θυμιάματος, που παρομοιάζεται με την προσευχή στον εσπερινό, «Κατευθυνθήτω» «την έπαρση των χειρών» και την «Θυσία εσπερινή». Όταν η θέα των ιερών συγκροτημάτων των Μονών, των ιερών Ναών, των παρεκκλησίων, των ιερών δωματίων και του φυσικού-θείου περιβάλλοντος στα έργα του Βαρλάμη συναντηθεί με την διάθεση κάθε αγαθής ψυχής να βιώσει την αξία του «αγίου» τότε ανοίγει ο ουρανός με απήχημα της λειτουργικής προτροπής «αδελφοί ... Άνω σχώμεν τας καρδίας».

The Holy Mountain, the monastic community built on the slopes and summits of Mount Athos, and washed by the winds and sea breezes, continues to pursue the life it has been leading for more than a thousand years, dedicated to the service of Christ and the Blessed Virgin, as these figures of spiritual life are experienced and humbly exteriorized by the Athonite fathers. It was inevitable that the famous painter Efthymios Warlamis, indefatigable explorer of great lives that have risen to prominence in human society, should turn his artist's eye to the Holy Mountain and its people, whose faces, deeply lined, manifest the fountains of tears shed as they draw nearer to the sweetness of communion with Jesus Christ.

For Warlamis, Mt. Athos is a pattern of supernatural life that reveals with humility the values of spirituality, community and prayer, which are able to stand firm against human isolation and absolute materialism. The devaluation of human existence and the materialist animus diminish man and lead to the eventual dissolution of human society. Athonite monasticism is not a negation, either of real life or of social community. And this position flourishes amid the struggle and the suffering to establish the worth of the monastic ideal.

Warlamis's approach to the Holy Mountain is one of deep reverence for the sanctity of the place, and in its expression allows the fragrance of spirituality and of votive incense to emerge from the depths of the visionary monastic life, which is likened to the Psalm sung at Vespers: "Let my prayer be set forth before thee as incense; and the lifting up of my hands as the evening sacrifice." When the sight, in the artist's works, of the holy complexes of monasteries, churches, chapels, cells and the natural divinity of the setting, meets the disposition of the upright soul to experience the value of sanctity, then the heavens open with the resonance of the liturgical exhortation: "Brothers ... let us lift up our hearts."

*Anthimos,
Metropolitan of Thessaloniki*

Βασίλειος Παπαγεωργόπουλος

Δήμαρχος Θεσσαλονίκης

Είναι γνωστό ότι ο διεθνής Μακεδόνας αρχιτέκτονας και ζωγράφος Βαρλάμης εμπνέεται από τα μεγάλα θέματα της ιστορίας και της παράδοσής μας.

Ο Μέγας Αλέξανδρος το 1997, τα Φαγιούμ το 2000, η συλλογή της Θεσσαλονίκης το 2002 είναι μερικά μόνο από τα μεγάλα έργα που πραγματικά έχουν ένα εθνικό χαρακτήρα.

Η ιδέα του να παρουσιάσει μία ολοκληρωμένη συλλογή με θέμα το Άγιο Όρος σίγουρα έχει να προσφέρει πολλά και στο καλλιτεχνικό επίπεδο αλλά και στο παιδαγωγικό.

Το χαρακτηριστικό γνώρισμα της τέχνης του Βαρλάμη είναι ότι μιλάει στις ψυχές όλων των ανθρώπων ανεξάρτητα από ηλικία και μορφωτικό επίπεδο και αυτό θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντικό ιδιαίτερα στις μέρες μας.

Ο Δήμος Θεσσαλονίκης και εγώ προσωπικά αγκαλιάσαμε από την πρώτη στιγμή τη πρωτοβουλία της Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης και του Μητροπολίτη μας του Παναγιωτάτου κ.κ. Ανθίμου να παρουσιάσει το μεγάλο αυτό έργο στο πλαίσιο των φετινών ΔΗΜΗΤΡΙΩΝ.

Είμαι βέβαιος για την επιτυχία της Έκθεσης, όπως επίσης είμαι βέβαιος και για την διεθνή της πορεία σε άλλες χώρες.

The internationally renowned Greek architect and painter Efthymios Warlamis has often chosen themes drawn from his country's history and traditions. A number of his painting cycles, such as Alexander the Great (1997), Fayoum (2000), and Thessaloniki (2002), are truly national in inspiration and character.

An exhibition devoted to Mount Athos is a wonderful idea that has much to offer not only artistically but also from an educational point of view. Warlamis's work speaks directly to the soul. People of all ages and backgrounds respond to it, and that, I believe, is of tremendous importance in today's world.

The City of Thessaloniki, and I personally, welcomed from the beginning the initiative of the Diocese of Thessaloniki and His Eminence Metropolitan Anthimos to present this outstanding exhibition as part of this year's Demetria Festival. I know that it will meet with great interest both in our city and in the countries to which it will later travel.

*Vasilios Papageorgopoulos,
Mayor, Thessaloniki*

Παναγιώτης Ψωμιάδης

Νομάρχης Θεσσαλονίκης

Ένας δημιουργός του επιπέδου του Βαρλάμη είναι μια σπουδαία αξία για την πατρίδα και τον πολιτισμό μας. Από το μνημειώδες έργο του για τον Αλέξανδρο, μέχρι την πρόσφατη συλλογή του «Τα Βουνά της Πατρίδας μου», όλα δείχνουν ότι η πηγή έμπνευσής του ήταν και είναι η ιστορία και ο τόπος μας. Καμαρώνω επίσης γιατί ο διεθνής συμπατριώτης μας διαλέγει πάντα τη Θεσσαλονίκη για τις πρώτες παρουσιάσεις των μεγάλων έργων του.

Έτσι και τώρα με μεγάλη χαρά υποδεχόμαστε το μεγάλο αυτό εικαστικό έργο που δημιούργησε με θέμα το Άγιο Όρος. Και είναι ίσως η κατάλληλη στιγμή ένας μεγάλος καλλιτέχνης με διεθνή ακτινοβολία, με βαθιά πίστη και με μεγάλο ταλέντο, όπως είναι ο Βαρλάμης, να δημιουργήσει αυτό το ολοκληρωμένο έργο που αναφέρεται στη σημασία και την αξία που έχει το Άγιο Όρος στη σημερινή πραγματικότητα.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τη νεολαία, για τα μικρά παιδιά, να βιώσουν και να διδαχθούν τις αξίες της Αγιορείτικης παράδοσης που είναι βέβαια η πίστη στο Θεό, αλλά παράλληλα είναι και ο σεβασμός του περιβάλλοντος, η φιλοξενία, η αλληλεγγύη.

Είμαι βέβαιος ότι όπως όλα τα έργα του συμπατριώτη μας Βαρλάμη έτσι και αυτή η μεγάλη συλλογή θα συγκινήσει και θα αφυπνίσει τις συνειδήσεις όλων των ανθρώπων.

Συγχαρητήρια στην Ιερά Μητρόπολη Θεσσαλονίκης και προσωπικά στον Μητροπολίτη μας τον παναγιότατο κ.κ. Άνθιμο για την πρωτοβουλία που πήρε να παρουσιάσει το Εθνικό αυτό έργο στη Θεσσαλονίκη.

An artist of the magnitude of Ethymios Warlamis is a tremendous asset for our country and its civilization. From his monumental homage to Alexander the Great to his recent cycle *The Mountains of My Homeland*, all his works demonstrate that his source of inspiration was and is our land and its history. It is a further source of pride for us that our internationally successful compatriot chooses to present his artistic projects in Thessaloniki first.

Thus once again we welcome with joy a splendid Warlamis exhibition, this one focusing on Mount Athos. It may have been exactly the right moment for an artist of worldwide renown, profound faith and immense talent to create a holistic work that projects the significance and the values which the Holy Mountain represents in today's reality. It is particularly important for our young people, our children, to experience and absorb those values, which include, in addition to faith in God, solidarity, hospitality and respect for nature.

I am certain that, like all Warlamis's works, the *Mount Athos* exhibition will touch and inspire everyone who sees it.

Congratulations to the Diocese of Thessaloniki, and to Metropolitan Anthimos personally, on their initiative in bringing this great national work to our city.

*Panagiotis Psomiadis,
Prefect of Thessaloniki*

Χρήστος Φώλιας

Υπουργός Ανάπτυξης

Θα ήθελα να εκφράσω τα θερμά συγχαρητήριά μου για αυτή τη μεγάλη και πολύμορφη έκθεση που οργανώνουν η Ιερά Μητρόπολη Θεσσαλονίκης και το Πειραματικό Εργαστήριο Βεργίνας με το έργο του διεθνούς φήμης Έλληνα ζωγράφου και αρχιτέκτονα Καθ. Ευθυμίου Βαρλάμη για το Άγιο Όρος στο Βυζαντινό Μουσείο της Θεσσαλονίκης.

Πρόκειται για ένα καλλιτεχνικό έργο διαμορφωμένο και δοσμένο με εξαιρετικό τρόπο, αποτυπώνοντας και προσδιορίζοντας την ελληνική τεχνοτροπία. Το λεύκωμα αυτό εδραιώνεται σε μια υπερχιλιόχρονη παράδοση και στηρίζεται στην ιστορική μας ταυτότητα και φυσιογνωμία.

Η ανάπτυξη που στηρίζεται στην παράδοση και σέβεται τις πνευματικές αξίες του τόπου, είναι μια «υγιής» ανάπτυξη. Μια κοινωνία που διατηρεί την ιστορία της, και ταυτόχρονα εξελίσσεται, δημιουργεί, προχωρά μπροστά, είναι μια κοινωνία που κερδίζει. Η παράδοση δεν αντιστρατεύεται στην πρόοδο και στην εξέλιξη. Αντίθετα, αποτελεί τη βάση για νέες δημιουργίες στη νέα εποχή οραματίζεται και προσβλέπει με δυναμισμό και ανανεωτική διάθεση στο μέλλον.

Εύχομαι κάθε επιτυχία στην έκθεση και σας διαβεβαιώνω πως στο μέτρο των δυνατοτήτων μου παραμένω αμέριστος συμπαράστατης τέτοιων σημαντικών προσπαθειών.

I would like to express my heartiest congratulations on the opening of the Mount Athos exhibition by the internationally acclaimed Greek painter and architect Prof. Efthymios Warlamis at Thessaloniki's Museum of Byzantine Culture. The exhibition was organized by the Diocese of Thessaloniki and the Vergina Experimental Workshop.

These superb works of art define the Greek way. The cycle is rooted in more than a thousand years of history, in our identity and historical physiognomy.

Its development is based on tradition and respects the spiritual values of the land. That is sound and healthy. A society that preserves its history and at the same time evolves, creates and makes progress is a winning society. Tradition does not militate against progress and evolution. On the contrary, it forms the basis for creating something new in an age that looks to the future with visions and aspirations, with energy, determination and a spirit of renewal.

I wish this exhibition every success. Projects of such importance have my unflinching support.

*Christos Folias,
Greek Development Minister*

Μιχάλης Λιάπης

Υπουργός Πολιτισμού

Η έκθεση «Το Άγιον Όρος», του διεθνώς καταξιωμένου έλληνα ζωγράφου και αρχιτέκτονα καθ. Ευθυμίου Βαρλάμη, που παρουσιάζεται στο Βυζαντινό Μουσείο της Θεσσαλονίκης είναι μια σύγχρονη καλλιτεχνική και πνευματική δημιουργία που αναφέρεται και προσεγγίζει την υπερχλιετή αυτή παράδοση που αναδείχθηκε στο Βυζάντιο.

Είναι πολύ σημαντικό και ενδιαφέρον επίσης το γεγονός ότι απευθύνεται και συγκινεί τη μεγάλη πλειοψηφία των ανθρώπων και μάλιστα δίνει την ευκαιρία στις γυναίκες και τα παιδιά να προσεγγίσουν τη μεγάλη πνευματική παράδοση του Άθωνα.

Το 2008 ανακηρύχθηκε από την Ε.Ε. ως Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου με σκοπό να ευαισθητοποιηθεί η κοινή γνώμη για την αξία της εποικοδομητικής επικοινωνίας μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών και πιστεύω ότι μια καλλιτεχνική δημιουργία που προβάλλει ένα οικουμενικό σύμβολο της ορθόδοξης παράδοσης και με παγκόσμια ακτινοβολία φέρνει τους λαούς πιο κοντά.

Θα ήθελα τέλος να συγχαρώ την Ιερά Μητρόπολη Θεσσαλονίκης για την πρωτοβουλία της να στηρίζει το σημαντικό αυτό έργο.

Mount Athos, Prof. Efthymios Warlamis's artistic and spiritual project at the Museum of Byzantine Culture in Thessaloniki, draws on and expresses the millennial tradition that grew out of Byzantium. These works by Prof. Warlamis, an internationally respected Greek artist and architect, will attract and move a large number of people. The exhibition is of even greater interest in that it provides an opportunity for women and children to approach the spiritual tradition of Athos.

The European Union has proclaimed 2008 as the European Year of Intercultural Dialogue, with a view to making public opinion more aware of the value of constructive communication between different cultures. I believe works of art that project a universal symbol of Orthodox tradition with a global aura can help bring nations closer together.

Finally, I would like to congratulate the Diocese of Thessaloniki for supporting this important project.

*Mihalis Liapis,
Greek Minister of Culture*

Άρης Σπηλιωτόπουλος

Υπουργός Τουριστικής Ανάπτυξης

Η Ελλάδα είναι μια χώρα απaráμιλλης φυσικής ομορφιάς, μια χώρα με μακρά πολιτιστική κληρονομιά και θρησκευτική παράδοση, μια χώρα με πλούσια ήθη και έθιμα. Για το λόγο αυτό η πατρίδα μας έχει αναπτύξει μια μεγάλη δυναμική στον τουριστικό τομέα, δημιουργώντας πολλές προσδοκίες και ευθύνες.

Στην προσπάθεια μας να εδραιώσουμε την Ελλάδα μεταξύ των κορυφαίων τουριστικών προορισμών, η πολιτιστική κληρονομιά της χώρας μας δίνει το μορφότερο πρόσωπο που θέλουμε να αναδείξουμε για τα επόμενα χρόνια, ενώ η πολιτιστική έκφραση είναι η πλέον ισχυρή και ουσιαστική προβολή της Ελλάδας εκτός των συνόρων της, γιατί αναδεικνύει όχι μόνο την ταυτότητά της, αλλά και τη δυναμική της στο μέλλον.

Διότι, ο Τουρισμός και ο Πολιτισμός ως έννοιες συγγενείς και αλληλένδετες, μετέφεραν και εξακολουθούν να μεταφέρουν την εικόνα της Ελλάδας σε όλο τον κόσμο. Μιας εικόνας φιλόξενης, μιας εικόνας με ιστορία, μιας εικόνας με συνέχεια, μιας εικόνας η οποία έχει, πάνω απ' όλα, ανθρώπινο πρόσωπο το οποίο η Ελλάδα μοιράζεται κάθε χρόνο με πολλούς και καλούς φίλους από το εξωτερικό.

Με ιδιαίτερη χαρά καλωσορίζουμε την έκθεση «Το Άγιο Όρος» του καθηγητή Ε. Βαρλάμη που οργανώνει η Ιερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης στο Βυζαντινό Μουσείο. Η πρωτοβουλία αυτή δίνει την ευκαιρία στους επισκέπτες να «βιώσουν» τη σημασία και την αξία της πνευματικότητας, της κοινωνικής συνοχής, της Αγιορείτικης παράδοσης. Οι πίνακες της ζωγραφικής, οι αρχιτεκτονικές κατασκευές, οι εγκαταστάσεις και τα γλυπτά σε συνδυασμό με τη μουσική εκφράζουν και μεταφέρουν με τρόπο μοναδικό τη μεγάλη πνευματική παράδοση του ελληνισμού, την προσήλωση στις παραδόσεις, τη στενή και μακραίωνη διασύνδεση της τέχνης με τη θρησκευτική λατρεία και, πάνω απ' όλα, την έννοια της φιλοξενίας και του σεβασμού του περιβάλλοντος ως μερικές μόνο από τις αξίες που διατηρούνται στο Άγιο Όρος με ένα τρόπο οργανικό στην πάροδο των αιώνων.

Το σπουδαίο καλλιτεχνικό έργο του Ευθύμιου Βαρλάμη, συνδυάζοντας το σεβασμό στην παράδοση και την ιστορική ταυτότητα του τόπου μας με το δυναμισμό και την οικουμενική αναγκαιότητα του ελληνικού πνεύματος, δίνει τη δυνατότητα σε όλους τους Έλληνες, αλλά και τους ξένους επισκέπτες να ζήσουν τη μοναδική ατμόσφαιρα και πνευματικότητα της Αθωνικής Πολιτείας αποτελώντας παράλληλα τον καλύτερο πρεσβευτή της εικόνας της πατρίδας μας στα μεγάλα κέντρα τόσο του ορθόδοξου χριστιανικού κόσμου όσο και του παγκόσμιου γίνεσθαι. Η συμβολή αυτής της πρωτοβουλίας είναι ιδιαίτερα σημαντική στις δικές μας προσπάθειες, καθώς αποδεικνύει ότι η χώρα μας διαθέτει μια εξαιρετική, σύγχρονη πολιτισμική παραγωγή, για την οποία μπορεί να είναι υπερήφανη και με την οποία μπορεί να προσελκύσει πάρα πολλούς επισκέπτες από το εξωτερικό.

Με αυτές τις απλές σκέψεις, θα ήθελα να ευχηθώ σε όλους τους επισκέπτες της έκθεσης καλή περιπλάνηση στο μοναδικό πολιτιστικό και θρησκευτικό πλούτο της Ελλάδας.

Greece is a country of unique natural beauty which has an extraordinary cultural heritage and important religious traditions and national customs. These are the reasons why the tourist sector has developed such momentum, with all the attendant expectations and responsibilities.

In our efforts to establish Greece as one of the world's top tourist destinations, it is our cultural heritage that provides the strongest image which we wish to project in the years to come. Culture is the most powerful means of promoting Greece beyond its borders because it expresses not only the country's identity but also its potential for the future.

To this day tourism and culture transport the image of Greece all across the world. That image is a welcoming one. It is an image with history, with continuity, an image that has, above all, a human face which Greece shares with countless good friends from abroad each and every year.

It is with great pleasure that the Greek Ministry of Tourism welcomes Prof. Efthymios Warlamis's Mount Athos exhibition, which is being held at the Museum of Byzantine Culture at the initiative of Metropolitan Anthimos of Thessaloniki. Together with music, this collection of paintings, installations, sculptures and a building model expresses in a highly original way the splendid cultural heritage of the Greek nation, the loyalty to tradition, the historical links between art and religious worship and, most of all, the concepts of hospitality and respect for the environment – to name only a few of the values which have been organically upheld on Mt. Athos throughout the centuries.

Combining respect for our country's traditions and historical identity with the vigor of, and universal necessity for, the Greek spirit, Warlamis's art gives visitors, Greek and foreign alike, the opportunity to experience the atmosphere and spirituality of the self-governed monastic state of Mt. Athos. At the same time his work serves as a true ambassador for our country's image in the major centers of Orthodox Christianity and elsewhere in the world. This exhibition is especially important for our efforts to promote Greek tourism, as it demonstrates that Greece can take pride in a contemporary art scene that attracts substantial numbers of visitors from abroad.

I wish all the visitors to the exhibition a fascinating journey through the cultural and religious treasures of Greece.

Aris Spiliotopoulos,
Greek Minister of Tourism

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Μαργαρίτης Τζίμας

Υπουργός Μακεδονίας-Θράκης

Υπάρχουν αρκετοί καλλιτέχνες, που μπορούν με μαεστρία να συλλάβουν και να αποδώσουν την ομορφιά, την εναλλαγή των χρωμάτων, την πολυπλοκότητα των ανθρωπίνων κατασκευών, την απλότητα του φυσικού τοπίου.

Λίγοι είναι όμως εκείνοι, που έχουν το χάρισμα να συλλαμβάνουν και να αποτυπώνουν στα έργα τους, τις βαθύτερες ιδιότητες όσων τους εμπνέουν: Το Μεγαλείο... Τη Μυσταγωγία... Το Ένδοξο... Την Κατάνυξη... Τη Γαλήνη... Το Μακραίωνα... Την Ιστορικότητα...

Αναδημιουργώντας τον Αλέξανδρο, ο Ευθύμιος Βαρλάμης, συνέλαβε με τρόπο μοναδικό την υποταγή του Χρόνου στο Ένδοξο. Αναδημιουργώντας το Άγιο Όρος, καταφέρνει με τον δικό του χαρισματικό τρόπο, να συλλάβει την διαχρονική υποταγή της Ύλης στο Πνευματικό.

Η εικαστική Ελλάδα του Βαρλάμη, επεκτείνεται αγκαλιάζοντας μετά τον Μέγα Αλέξανδρο, τη Θεσσαλονίκη και το ορεινό ανάγλυφο της πατρίδας μας, ένα ακόμα Σύμβολο, που εξακολουθεί να γράφει Ιστορία, ακτινοβολώντας στην Οικουμένη.

Την ακτινοβολία αυτή, το έργο του Βαρλάμη, καταφέρνει να την αποδώσει, χωρίς να επιχειρεί να την ανταγωνιστεί. Επιτυγχάνει να την διαδώσει, χωρίς να την αποδυναμώνει, χωρίς να την υποβιβάζει στα ανθρώπινα και στα βραχύβια. Κατορθώνει ο Βαρλάμης να σκιαγραφήσει το Θείο, μέσα από την αφιέρωση και την αφοσίωση του Ανθρώπινου προς αυτό.

Έχει λεχθεί στο παρελθόν, ότι η Τέχνη αποτελεί μια αέναν προσπάθεια του ανθρώπου να γνωρίσει το Θεό, αντλώντας εκ των έσω του τα μέσα και τις δυνάμεις για να τον προσεγγίσει, να τον ερμηνεύσει...

Λίγοι έχουν καταφέρει στο διάβα της Ιστορίας της Τέχνης, να υπηρετήσουν αυτή την προσπάθεια προσέγγισης του Θεϊκού, χωρίς να το υποτιμήσουν.

Ο Ευθύμιος Βαρλάμης, έχει κατακτήσει ήδη τη θέση του, μεταξύ εκείνων που το πράττουν αβίαστα. Υπηρετεί την Τέχνη και την ακολουθεί λίγο ψηλότερα κάθε φορά. Και μαζί του, παρασύρει κι εμάς. Λίγο ψηλότερα κάθε φορά...

Η Ελλάδα εξακολουθεί να παράγει Πολιτισμό, ικανό να ακτινοβολήσει στον κόσμο. Είναι αποδεδειγμένο και Δια Χειρός Βαρλάμη...

There are many artists who are capable of rendering beauty, changing colors, the complexity of human constructions, and the simplicity of the natural landscape, with understanding and mastery. But very few of them have the gift of comprehending and expressing in their works the deeper qualities that inspire them; grandeur, mystery, glory, reverence, serenity, perpetuity, historicity....

When he recreated Alexander the Great, Efthymios Warlamis captured in inimitable fashion the submission of time to glory. Now, in recreating the Holy Mountain, he has uniquely captured the eternal submission of matter to the spirit. Following his Alexander and Thessaloniki cycles and The Mountains of My Homeland, Warlamis has extended his visual materialization of Greece to embrace another symbol that continues to write its page of history and to shed its radiance around the ecumene.

This radiance shines through Warlamis's works, for he transmits it without attempting to compete with it, without weakening it, without reducing it to the measure of the human and the transitory. He succeeds in portraying the Divine through the dedication and devotion of the human to it.

It has been said that art is man's ceaseless endeavour to know God, drawing from within himself the means and the power to approach and interpret Him. In the history of art, few have undertaken this attempt to approach the Divine without diminishing it.

Warlamis has already earned a place among those who do so naturally. Each new work performed in the service of art takes him a little higher, and elevates us along with him. Every time a little higher....

Greece continues to be a source of culture that enlightens the world. This is nowhere more manifest than in the works of Warlamis.

Margaritis Tzimas,

Greek Minister for Macedonia-Thrace

Θεόδωρος Κασσίμης

Υφυπουργός Εξωτερικών

Από τις τόσες περιγραφές, τα οδοιπορικά τις εκμυστηρεύσεις και τις ομολογίες των επισκεπτών του Αγιώνιμου Όρους, το ταξίδι της ψυχής του κάθε επισκέπτη, του κάθε προσκυνητή, είναι η κυριότερη κατάληξη, ο πρώτος λόγος, η πρώτη και κύρια επιδίωξη.

Αυτόν τον κόσμο που αιώνες τώρα διατηρεί μια φλογισμένη σχέση με το θείο μεταφέρει ο Βαρλάμης με το έργο του, αποτυπώνοντας στα έργα του την «εκκωφαντική σιωπή» και την ευσέβεια του Ιερού χώρου, χαρίζοντας έτσι στον κάθε θεατή, μια εικόνα προσκύνημα, που τον εισαγάγει στο μυστήριο του ΟΡΟΥΣ.

Τα ζωγραφισμένα μοναστήρια μέσα από τον χρωστήρα του Βαρλάμη εκμυστηρεύονται αυτά που δεν μπορούν να πουν οι λέξεις. Αυτήν την απροσμέτρητη αξία, αυτό το «ακρωτήριο της καλής ελπίδας» μεταφέρει ο Βαρλάμης με το έργο του, δίνοντας την δυνατότητα σε μνημένους και αμύητους, να έρθουν σε επαφή με ποιητικές εικόνες που δεν μπορείς να τις κοιτάξεις με την συνήθη ματιά, με τα μάτια και την «γραμματική» της καθημερινότητας.

Τα έργα του Βαρλάμη είναι μια περι-ΟΥΣΙΑ, είναι τόποι περισυλλογής, που οδηγούν τους ανθρώπους πιο κοντά στην θεϊκή τους καταγωγή.

Πως μπορεί μια εικόνα να κατορθώνει τόσο γρήγορα μια τέτοια μεταλλαγή;

Ίσως γιατί, για τον Βαρλάμη το κύριο γεγονός δεν είναι η προτεραιότητα της καλλιτεχνικής δημιουργίας, αλλά η ακόρεστη δίψα για την αναζήτηση του ΘΕΟΥ. Γι' αυτό τα Αγιόνυμα μοναστήρια του Βαρλάμη δεν κατοικούνται, δεν έλκονται από την γήινη πραγματικότητα, παρά μονάχα ΜΕΣΟΥΡΑΝΟΥΝ.

Ο Βαρλάμης εξομολογείται την πίστη του με τα ζωγραφικά έργα, θέτοντας το έργο του, στην υπηρεσία της χριστιανικής οικουμένης και μοιράζοντάς το στους ανθρώπους σαν αντίδωρο και σαν ευλογία

Σ' αυτό το μυσταγωγικό και ειρηνικό περιβάλλον των έργων του, όπου κρύβονται οι ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ, εκεί που η εικόνα γίνεται πίστη, ο Βαρλάμης δημιουργεί ΕΙΚΟΝΕΣ, που διακατέχονται από την «ισχυράν πνοήν της εσωτερικής ζωής», και μας φέρουν έτσι όλους πιο κοντά, στην αγαθότητα και την απεραντοσύνη του ΘΕΟΥ.

As the numerous descriptions, itineraries, private reports and confessions of visitors to the Holy Mountain of Athos make clear, the journal of the soul of every visitor and every pilgrim is the main end, the first reason, the primary aspiration.

Efthymios Warlamis transposed this world, which for centuries has maintained an impassioned relationship with the divine, into works depicting the "deafening silence" and devotion of the holy place. The artist takes viewers on an icon-pilgrimage to introduce them to the mystery of Mount Athos. Through his paintbrush, the monasteries reveal what cannot be expressed in words. Warlamis translates into his work this inestimable value, this "cape of good hope," exposing the initiated and the uninitiated alike to poetic images which one cannot see in the usual way, with the eyes and "grammar" of everyday life.

Warlamis's works are places of meditation that bring people closer to their divine origin. How can an icon achieve such a change so quickly? Perhaps because what is most important to Warlamis is not the artistic work itself but rather the insatiable thirst for the search for God. This is why the monasteries in his paintings are not inhabited by or affected by earthly reality, but instead surmount it.

Through his paintings Warlamis avows his faith. He offers his work to the Christian world and shares it with others as a holy bread and blessing. In that mystical and peaceful environment of his works where the laws of the cosmos are held, and where the image becomes faith, Warlamis creates icons that are possessed by the "powerful breath of inner life," and bring us all closer to the goodness and infinity of God.

*Theodoros Kassimis,
Deputy Minister for Foreign Affairs, Greece*

Άγγελος Φιλιππίδης

Πρόεδρος του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου

Το ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ είναι ένας παγκόσμιος πομπός αλλά και ένας παγκόσμιος δέκτης των μηνυμάτων που στέλνουν οι ψυχές των ανθρώπων στο ΘΕΟ.

ΜΙΑ «ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ» στο οποίο οι άνθρωποι καταθέτουν τα τιμαλφή της ΖΩΗΣ τους.

Το ότι ο Βαρλάμης, ο διεθνούς κύρους παγκόσμιος δικός μας καλλιτέχνης έστρεψε το ενδιαφέρον του στον ΑΘΩ, είναι ένα σημάδι προσανατολισμού, ένας δείκτης και μια προτροπή προς ΤΑ ΑΝΩ για όλους μας.

Τα αθωνικά μοναστήρια μέσα στην χρωματική πανδαισία των έργων του Βαρλάμη, συνεπαίρνουν τον καθένα και τον «αποσπούν, τον κλέβουν» από τον κόσμο των επιγείων.

Η τέχνη έχει το χάρισμα να μιλά μια γλώσσα άμεση, διαπεραστική, έχει το χάρισμα της «ομιλούσας σιωπής» που εκφωνείται με «χρωματικούς τόνους». Γι' αυτό οι ζωγραφικές επιφάνειες του Βαρλάμη «κουρδίζουν» τα αισθήματα και η αρχιτεκτονική των μοναστηριών ταξιδεύει ψέλλοντας τροπάρια ωραιότητας.

Πέρα όμως από κάθε τι άλλο, η συλλογή των έργων του Βαρλάμη για το ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ είναι μια κιβωτός που διασώζει από την βιασύνη και τις ιλιγγιώδεις ταχύτητες της εποχής μας ΑΞΙΕΣ που έχουμε ανάγκη, αξίες που πάνω τους στηρίζουμε τη ζωή μας.

Ετσι, αυτή η έκθεση είναι ένα γεγονός, πολύ πέραν των πλαισίων της καθιερωμένης ζωγραφικής. Πολύ πέραν του ζωγραφικού λόγου, γιατί τα έργα αυτά είναι μάρτυρες της Πίστης και της ευσέβειας, που μέσα από αυτά εξακτινώνονται για να αγγίξουν και να γλυκάνουν το νου, την ψυχή και τα αισθήματά μας.

Το ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ, συνοδεύει και υποστηρίζει αυτή την έκθεση, μια κατάθεση θετικού πνεύματος, που τόσο έχει ανάγκη η σύγχρονη κοινωνία μας όντας παράλληλα ένα ανοιχτό γράμμα ελπίδας για το μέλλον μας.

Mount Athos is at once a universal transmitter and a universal receiver of the messages that are sent to God by the human soul. It is a "bank of Heaven" in which people deposit the treasures of their lives.

That Efthymios Warlamis, an internationally renowned Greek artist, has turned his attention to Mt. Athos is a benchmark, a signpost and an exhortation to us all.

In the feast of color of Warlamis's paintings, the monasteries enrapture the viewer and detach him from the terrestrial world.

Art has the gift of speaking a language that is immediate and incisive, the gift of eloquent silence that finds expression in shades of color. Warlamis's canvases stimulate the senses, and the architecture of the monasteries performs a journey singing hymns of beauty.

But above all else Warlamis's paintings of Mt. Athos are an ark of salvation that preserves from the haste and dizzying speeds of our age values which we need, values that anchor and sustain our lives. This exhibition is thus an event that goes far beyond the bounds of ordinary painting. It does so because these works are testaments to faith and reverence which radiate from within to touch and delight our mind, our soul and our senses.

Hellenic Postbank has provided support for the exhibition because we see these works as a kind of positive "deposit" that is sorely needed in today's society. They are an open letter of hope for our future.

Angelos Philippidis,

President, Hellenic Postbank

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Επιστροφή στο Θεό;

Δρος Αθανασίου Παπά, Μητροπολίτου Χαλκηδόνος, Φανάρι

A Return to God?

Όπως είναι γνωστό από αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι του 18ου αιώνας βασική πηγή τέχνης από πολλούς και ποικίλους λόγους ήταν η Θρησκεία. Όμως μετά η τέχνη και ο καλλιτέχνης «αυτονομήθηκαν». Ο άνθρωπος έγινε «αυτόνομος» (H. Sedlmayr)¹. Θέλησε να μιμηθεί το Θεό στη δημιουργία. Να δημιουργεί «εκ του μηδενός». Μ' όλες τις αρνητικές και θετικές πλευρές του εγχειρήματος αυτού. Και μέχρι σήμερα ακόμη ακούονται φωνές εξωφρενικές: Να αρνηθούμε τα πάντα, να τα καταστρέψουμε και να αρχίσουμε ξανά από την αρχή.

Και όχι μόνον τούτο, αλλά υπάρχουν ακόμη και κάποιοι, οι οποίοι την ενασχόληση των καλλιτεχνών με τη θρησκευτική τέχνη τη θεωρούν ως υποτιμητικό!

Έναντι της θλιβεράς αυτής κατάστασης προβάλλει το αγωνιώδες ερώτημα: Γιατί όλα αυτά; Πως μπορεί να αρνηθεί κανείς μία έξοχη κληρονομιά δεκαοκτώ ολόκληρων αιώνων;

Μήπως γιατί η τέχνη απέτυχε του σκοπού της, μήπως δεν έδωσε χυμώδεις καρπούς; Μήπως άπειρες γενιές καλλιτεχνών δεν θυσιάσαν τη ζωή τους στο βωμό της τέχνης; Μήπως η τέχνη αυτή περιόριζε την ελευθερία τους και τους βίαζε, μήπως καταναλώθηκε λίγη φαιά ουσία στη σύλληψη και «χειρωνακτική» εργασία για την υλοποίηση των αριστουργημάτων του παρελθόντος και τόσα άλλα;

Ασφαλώς όχι. Αλλά διότι ο άνθρωπος επαναστάτησε κατά των θεών και των δαιμόνων τους οποίους συχνά – εκτός των εξ Αποκαλύψεως – ο ίδιος εμόρφωσε κατά τα πρότυπά του, και μετά ως αγνώμων ευεργετηθείς εκίνησε την «πτέρναν κατά του ευεργέτου». Και να που οδήγησε η αλαζονική του αυτή ανταρσία: Σε πολέμους, λοιμούς, λιμούς, σεισμούς, καταποντισμούς, πυρ, μάχαιραν (ματθ. 24.7), καταστροφήν του περιβάλλοντος κ.τ.τ., παρά εννοείται τις εκκλησιαστικές και επαναστατικές επιτυχίες του.

Αυτές τις σκέψεις έκανε ο γράφων εξ αφορμής της νέας έκθεσης του Ε. Βαρλάμη: Το Άγιον Όρος. Και τούτο διότι πήρε ένα θρησκευτικό θέμα, τον Αγιώνυμο αυτό τόπο – παρά τις πολλές και ποικίλες αλλοιώσεις, τις οποίες από ετών υπέστη

From the very earliest times up until the 18th century, religion was, for many different reasons, a primary source of art. Then art and the artist sought to become autonomous. Man became autonomous (Hans Sedlmayr).¹ He wanted to imitate God in the act of creation. To create something out of nothing. With all the negative and positive aspects attendant on such an endeavor. Even today we still hear absurd voices preaching negation and refusal, urging us to destroy everything and start over from the beginning.

Not only that but there are still people who think that religion is an unworthy subject for artists! In the face of this sad state of affairs stands the anguished question of Why? How can one deny an excellent heritage accumulated over 18 centuries? Is it because art has failed in its purpose, has not yielded luscious fruit? Did countless generations of artists not sacrifice their lives on the altar of art? Did this art confine and compel them? Was there no grey matter consumed in the conception and manual labor expended in the realization of the masterpieces of the past, and so much more?

Of course not. It is because man rebelled against the gods and demons, which – with the exception of those known by revelation – he shaped according to his own patterns, and afterwards, as an ungrateful beneficiary, “lifted up his heel against” them. And while this mutinous arrogance has indisputably produced astonishing and revolutionary achievements, it has also led to wars, to “famines and pestilences and earthquakes” (Matt. 24:7), to fire and flood and knife, to the destruction of the environment.

These were the thoughts occasioned in the mind of this writer by the new Efthymios Warlamis exhi-

και υφίσταται – και τον προέβαλε «αυτονομιστικά» για να μας ξυπνήσει και να μας ταρακουνήσει.

Όπως ακριβώς στη στεντόρια έκθεσή του πάνω στο θέμα του Συμβόλου της Πίστεως (I BELIEVE), που ασφαλώς δεν άρεσε σε κάποιους, οι οποίοι ίσως να φοβούνται μία νέα θρησκευτική «επανακηδεμόνευση!»² όπως ακριβώς στην έκθεση του Μότσαρτ «Ο ΜΥΣΤΙΚΟΣ ΚΗΠΙΟΣ/Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ»³, όπου ο καλλιτέχνης μέσα στο Context της θρησκευτικής μουσικής και ζωγραφικής, αναπαριστά όλως ιδιόμορφως σχεδιαστικά, συνθετικά και χρωματικά πάνω σε μεγάλες επιφάνειες σημαντικά, θεολογικό-θρησκευτικά θέματα όπως τα: Miserere, Osanna, Regina Coeli, Gloria, Dominus Jesus, Ave Maria, Te Deum, Exultet, Laudate Dominum, Per Pietà, Missa Solemnis, τα έξοχα Litanie de venerabili altarissacramento, Requiem, Kyrie eleison, Sacra Maria ora pro nobis κ.α. πολλά.

Όπως ακριβώς στην ιδιόμορφη έκθεσή του με το δύσκολο θέμα της μοναχής που «απομόνωσε», ενώ την αγκάλιαζε ο καρδινάλιος κατά το έργο του E. Schiele, και έτσι την «αποϊέρωσε», ή εκκλησιαστικοποίησε σηματοδότησε, ή τέλος θέλησε να προστατεύσει⁴.

Όπως επίσης με την κατασκευή της ευαγγελικής εκκλησίας εν Waidhofen/Thaya της Αυστρίας⁵, έργο ορθοδόξως πιλοτικό.

Όπως εξ' άλλου δούλεψαν και άλλοι, μάλιστα κληρικοί σύγχρονοι πρωτοπόροι δημιουργοί της Εσπερίας, ωσάν τον H. Falken⁶.

Έτσι με τις νέες του αυτές προσπάθειες μας δίνει ο E. Βαρλάμης, όπως και μερικοί άλλοι, ένα μήνυμα της «Επιστροφής στο Θεό» και μέσα από την «παραστατική θεολογία», ένα μήνυμα που πρέπει να προσέξει η Εκκλησία, αν δε θέλει να υπονομεύσει ακόμη και την ίδια της την υπόσταση, αποβαίνουσα και στον τομέα αυτό «στείρα» και «κουραστική».

Στα έργα του για το Άγιον Όρος που εκτίθεται στο χώρο αυτό, εμφανίζονται μερικές ομάδες συνθετικές μέσα στο ίδιο θέμα.

hibition, Mount Athos. For the artist has taken a religious subject – this still holy mountain, despite the many and various changes it has undergone over the course of the centuries, and continues to undergo – and projected it “autonomously,” to rouse and disturb us.

Just as he had done in I Believe, his stentorian exhibition on the confession of faith, which of course was displeasing to some, perhaps because they feared a new religious “re-tutelage.”² And as he had done in his Mozart exhibition, The Mystic Garden,³ which used church music and large painted surfaces with highly original combinations of line, shapes and color to illustrate major religious themes such as Miserere, Osanna, Regina Coeli, Gloria, Dominus Jesus, Ave Maria, Te Deum, Exultet, Laudate Dominum, Per Pietà, Missa Solemnis, the superb Litanie de venerabili altari sacramento, Requiem, Kyrie Eleison and Sancta Maria ora pro nobis.

He also did it in his unusual exhibition on the difficult subject of the nun whom he isolated from the embrace of the cardinal in Egon Schiele's painting, and thus “desanctified” her, or gave her an ecclesiastically moral significance, or sought to protect her.⁴

Another example is his design of a Protestant church in Waidhofen an der Thaya, Austria,⁵ a work as orthodox as it is original.

Others have done it as well, including the pioneering contemporary clerics who created the Hesperia, such as Herbert Falken.⁶

In these new works, Warlamis gives us a message of a return to God through a visual theology, a message which the Church must heed if she does not wish to undermine her own essence and become barren and boring in this area as well.

οι οποίες με την αρχιτεκτονική τους σύσφιξη, δίνουν την εντύπωση ανακτόρου όπως το Neuschwanstein, παρεκκλήσια, σκήτες, καλύβες, φιάλες, αυλές, πύργοι, βουνά, κρημνοί και βράχοι, κήποι ταρατσωτοί, δένδρα, θάλασσες συχνά από ενδιαφέρουσες και απρόσμενες σκοπιές.

Όσον αφορά μία άλλη ομάδα, εκείνος που έχει ασχοληθεί ευρύτερα με το έργο του Ε. Βαρλάμη, θα διαπιστώσει εδώ την «Βαρλαμική» κυματοειδή (fluktuierende) γραμμή διαφόρων μορφωμάτων, την εμπλεκτική διάρθρωση των συνθέσεων, την παραθετική και περιεκτική δίκην «συνονθυλεύματος» τοποθέτηση κτισμάτων, που δημιουργεί και το αίσθημα του horror vacui, η οποία όμως δεν είναι άγνωστη και στη βυζαντινή τέχνη, θυμίζοντας κάπως έργα του Σ. Παπαλουκά και των μαθητών του.

Ένα άλλο στοιχείο «Βαρλαμικό» τυγχάνει η χρωματουργία, η οποία ιδίως στην πρώτη ομάδα τυγχάνει εξπρεσσιονιστική και κατά το μάλλον ή ήττον σύμφωνη προς τα φυσικά χρώματα του Αγιωνύμου τόπου. Εις την ετέραν ομάδα τα χρώματα είναι ενίοτε ηπιότερα.

Μεταξύ των εκτεθειμένων έργων εντύπωση προκαλούν η σύζευξη αγιορείτικου θέματος διά κλίμακος μετά ενός έργου του Greco. Η «χορευτική» ή «σεισμοσημαντική» παράσταση της Ι. Μονής Σιμωνόπετρας – δηλωτική ίσως της εργώδους δραστηριότητας αυτής – . Και οι συνθέσεις στις οποίες λευκές ή ανοιχτοκαφεόχρωμες γραμμές μορφοποιούν οικοδομήματα κ.ά. μέσα σ' ένα καφέ φόντο, θυμίζοντας κάπως έργα (λιθογραφίες κ.ά.) του Ε. Erni⁷.

Τέλος ο Βαρλάμης αποτολμά μία δύσκολη αισθητικά ομαδική απεικόνιση ολόσωμων και σε φυσικό μέγεθος μοναχών παραθετικά μέσα σ' ένα μικρό ειδικό χώρο, με τη μέλαινα εξωτερική τους αμφίεση, όπου το μαύρο χρώμα νοητέο όχι ως επενέργεια σκιάς, ή έλλειψη φωτός, αλλά ως χρώμα⁸ μ' όλο του βέβαια τον λειτουργικό συμβολισμό.

Εξ' άλλου υπάρχουν παραστάσεις Πατριαρχών, Ιεραρχών σε

The works in the Mount Athos exhibition can be divided into interlinked groups. One group is of realistic portraits of monasteries that resemble fantastic castles (Schloss Neuschwanstein comes to mind) due to their "astringent architecture," with their chapels, dependencies, cells, baptisteries, courtyards, towers, mountains, rocks, cliffs, seas, terraced gardens and trees, often painted from interesting and unexpected angles.

In another group, anyone who has experienced Warlamis's work will recognize his signature wavy line in diverse manifestations, the intricate articulation of the compositions, and the jumble of buildings creating a sense of horror vacui, which in fact is not unknown in Byzantine art and is somewhat reminiscent of the works of Papaloukas and his school.

Another typical feature is the use of color, which particularly in the first group is almost expressionistic and more or less reflects the colors of the Mt. Athos landscape. In the second group, the colors are often more muted.

Some of the works are, in their own way, strikingly reminiscent of the work of El Greco: the "dancing" or "seismosemantic" depictions of the Simonopetra Monastery, suggestive, perhaps, of its strenuous activity. Other compositions, in which white or pale tan lines form buildings and other objects against a brown background, recall Erni's lithographs.⁷

There is also an aesthetically difficult group portrait, full-length and life-size, of a row of monks in a confined space, the blackness of their outward garb perceived not as an effect of shadow or lack of light but as pure color,⁸ with all its liturgical symbolism.

In addition, there are scenes of patriarchs, hierarchs in churches, and photographs of monks from

ναούς, καθώς και φωτογραφίες μοναχών στις εκδόσεις της «αγιορείτικης φωτοθήκης» από την Ι. Μονή Σίμωνος Πέτρας, οι οποίες έχουν ιστορική και αρχαιολογική αξία, όπως και στα φωτογραφικά λευκώματα που εξέδωσαν οι Ι. Μονές Σίμωνος Πέτρας⁹, Φιλοθέου¹⁰, Χιλανδαρίου¹¹ και Ορμύλιας, ένα θέμα ασφαλώς πολύ ευαίσθητο.

Ευχόμεθα στον καλλιτέχνη, επιτυχία και στο θρησκευτικο-προσανατολιστικό αυτό έργο του, και τον ευχαριστούμε.

Υποσημειώσεις:

1. H. Sedlmayr, Verlust der Mitte. Die bildende Kunst des 19. und 20. Jahrhunderts als Symptom und Symbol der Zeit, Γερμανία 1985, 166-173.
2. Α. Παπά, Ηλιουπόλεως και Θείρων, «Μυστήριο ξένον ορώ και παράδοξον». Makis Warlamis "I Believe". Mysterien-Wandlungen, 28. Jänner bis 26. Februar 2005. Museumsquartier Wien. Forum Quartier 21. Katalog. Idea Designcenter Austria, εκδ.
3. Ε. Βαρλάμης, Μότσαρτ, Ο ΜΥΣΤΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ-Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ. Ένα πολυδιάστατο έργο του Ευθυμίου Βαρλάμη για τον Μότσαρτ. Έκθεση Αθήνα 24 Σεπτεμβρίου - 18 Νοεμβρίου 2007. Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού-Ελληνικός Κόσμος.
4. Warlamis, Triumph der Liebe. Schieles Revision, ein Kunstprojekt von E. Warlamis. Mai-September 2008. Das Kunstmuseum.
5. Α. Παπά, Ηλιουπόλεως και Θείρων, Μία «οικουμενική» εκκλησία από τον Ε. Βαρλάμη «Το Σκουφί του Hundertwasser», σύλλογος φίλων της Ευαγγελικής Εκκλησίας του Waidhofen/Thaya της Αυστρίας. Εκδ. Ο Ναός του Χαρμόδονου Μηνύματος, Βεργίνα Ημαθίας 2007.
6. A. Gerhards, εκδ. Die Chance im Konflikt. Der Maler Herbert Falken und die Theologie, Ρεγκενσμπουργκ 1999.
7. H. Erni, Erni Lithograph. Werkverzeichnis der Lithographien, Ζυρίχη ά.χ. (1993) 79, 165-191.
8. Πρβλ. O. Westheider, Die Farbe Schwarz in der Malerei Max Beckmanns, Βερολίνο 1995, 14.
9. Ε. Α. Χεκίμογλου. Επιμ., Δήμος Θεσσαλονίκης Αγιορείτικη Φωτοθήκη. Αγιορείτικη φωτογραφία. Το αγιορείτικο φωτογραφικό φαινόμενο. Μία αναδρομική παρουσίαση, Άγιον Όρος 1998, τ.5.
10. Γαβριήλ Φιλοθέου, επιμ., Αθωνικές Στιγμές. Ι. Μονή Φιλοθέου, εκδ., Άγιον Όρος 1994. Του αυτού, Άγιον Όρος Ματιές, Θεσσαλονίκη 1997.
11. Priblizavanje Hilandari, Θεσσαλονίκη 1997. Φωτογρ. D.S. Tanasević

published collections of the photographic library in Simonopetra, which are of historical and archaeological value, and from albums of photographs published by the monasteries of Simonopetra,⁹ Philotheou,¹⁰ Hilandar¹¹ and Ormylia, obviously a very sensitive subject.

I wish the artist every success with this religious-oriented project, and I sincerely thank him.

Dr. Athanasios Pappas, Metropolitan of Chalcedon

Notes:

1. H. Sedlmayr, Verlust der Mitte. Die bildende Kunst des 19. und 20. Jahrhunderts als Symptom und Symbol der Zeit, Germany 1985, 166-173 [published in English as Art in Crisis: The Lost Center].
2. A. Pappas, Bishop of Helioupolis and Theira, "I contemplate a strange and paradoxical mystery". Makis Warlamis, "I Believe". Mysterien-Wandlungen, 28 January-26 February 2005. Museumsquartier in Vienna. Forum Quartier 21. Katalog. Idea Designcenter Austria.
3. E. Warlamis, Mozart, The Mystic Garden / The Art of Faith. A multi-dimensional work by Efthymios Warlamis on Mozart. Exhibition in Athens, 24 September - 18 November 2007. Foundation of the Hellenic World.
4. Warlamis, Triumph der Liebe. Schieles Revision, ein Kunstprojekt von E. Warlamis. May-September 2008. Artmuseum Austria.
5. A. Pappas, Bishop of Helioupolis and Theira, "An ecumenical church by Efthymios Warlamis". "The Hundertwasser Cap", published by Friends of the Evangelical Church of Waidhofen/Thaya, Austria", Vergina, Imathia, 2007.
6. A. Gerhards, ed. Die Chance im Konflikt. Der Maler Herbert Falken und die Theologie, Regensburg 1999.
7. H. Erni, Erni Lithograph. Werkverzeichnis der Lithographien, Zurich (1993) 79, 165-191.
8. Westheider, Die Farbe Schwarz in der Malerei Max Beckmanns, Berlin 1995, 14.
9. Hekimoglou, ed., City of Thessaloniki. Athonite Photo Library. Athonite Photography. Photography on Mount Athos. A Retrospective, Mount Athos 1998, vol. 5.
10. Gabriel Philotheites, ed., Snapshots of Athos. Monastery of Philotheou, Mount Athos 1994. Idem, Glimpses of Mount Athos, Thessaloniki 1997.
11. Priblizavanje Hilandari, Thessaloniki 1997. Photos by D.S. Tanasevic.

Το Περιβόλι της Παναγιάς

Bernhard Antoni

The Garden of the Virgin

Σύμφωνα με την παράδοση, την Παρθένο Μαρία και τον Ευαγγελιστή Ιωάννη κατά το ταξίδι τους μ' ένα καράβι για την Κύπρο, μια θύελλα τους έβγαλε στο Αιγαίο στην ανατολικότερη από τις τρεις μικρότερες χερσονήσους της Χαλκιδικής. Προσάραξαν, όπως λέγεται, εκεί όπου βρίσκεται σήμερα η Μονή Ιβήρων και τόσο ενθουσιάστηκε η Θεομήτωρ από την ομορφιά του τόπου, που παρακάλεσε τον Υιό της να της τον χαρίσει. Και με τις λέξεις: «Αυτό το περιβόλι είναι δικό σου και επιθυμώ να γίνει ο δικός σου παράδεισος...» Αυτός έδωσε στον Άθωνα τον ιερό προορισμό του.

Αυτή η στενή λωρίδα γης ονομάζεται «Άγιον Όρος». Μια μαγευτική πνευματική αύρα περιβάλλει αυτό τον τόπο, που πραγματικά τον κάνει να είναι μοναδικός στον κόσμο. Αυτός ο τόπος ανήκει στο Θεό. Οι κάτοικοί του ζουν μια λιτή αλλά και μέσα σε ενατένιση και περισυλλογή, ζωή. Με κάθε ανάσα, με κάθε πράξη, δοξάζουν το μεγαλείο του Θεού. Μερικοί στα ασκηταριά, περισσότεροι στα μεγαλοπρεπή μοναστήρια με την πλούσια ιστορία. Είναι ένας ασκητικός κόσμος, μακριά απ' όλα τα σύμβολα της σύγχρονης εποχής, αφοσιωμένος μόνο στη συνάντηση με το Θεό. Ένας θύλακας έξω από τον χρόνο.

Πως θα μπορούσε να είναι εφικτός ένας διάλογος χωρίς να παίρνει υπόψη αυτή την ατέρμονη αποστασιοποίηση; Πως μπορεί ο καλλιτέχνης να βρει μια κατάλληλη γλώσσα για να εκφράσει έναν κόσμο που παραμένει ανέγγιχτος απ' όλα τα εφήμερα; Η καλλιτεχνική πρόσβαση στο Άγιον Όρος φαίνεται εξ ίσου δύσκολη όσο και η αναρρίχηση στα κακοτράχαλα μονοπάτια του Άθωνα.

Ο Βαρλάμης ξεκινά προσεκτικά. Πλησιάζει με προσοχή πρώτα στο τοπίο, στο βουνό, του οποίου η ανέγγιχτη ομορφιά, από τότε που το πρωταντίκρυσε, παραμένει γι' αυτόν ένα ευτυχισμένο βίωμα. Γοητεύθηκε απ' τη γαλήνη που ακτινοβολεί κι απ' τον τρόπο με τον οποίο το τοπίο, έχοντας αποβάλλει κάθε τι το περιττό, διέγειρε μια μεταφυσική ευφορία από την οποία ανέβλυσαν όλα.

Κατόπιν πηγαίνει να βρει τα μοναστήρια. Διψώντας και πεινασμένος βρίσκει "ζων ύδωρ" και φιλική υποδοχή. Όμως η

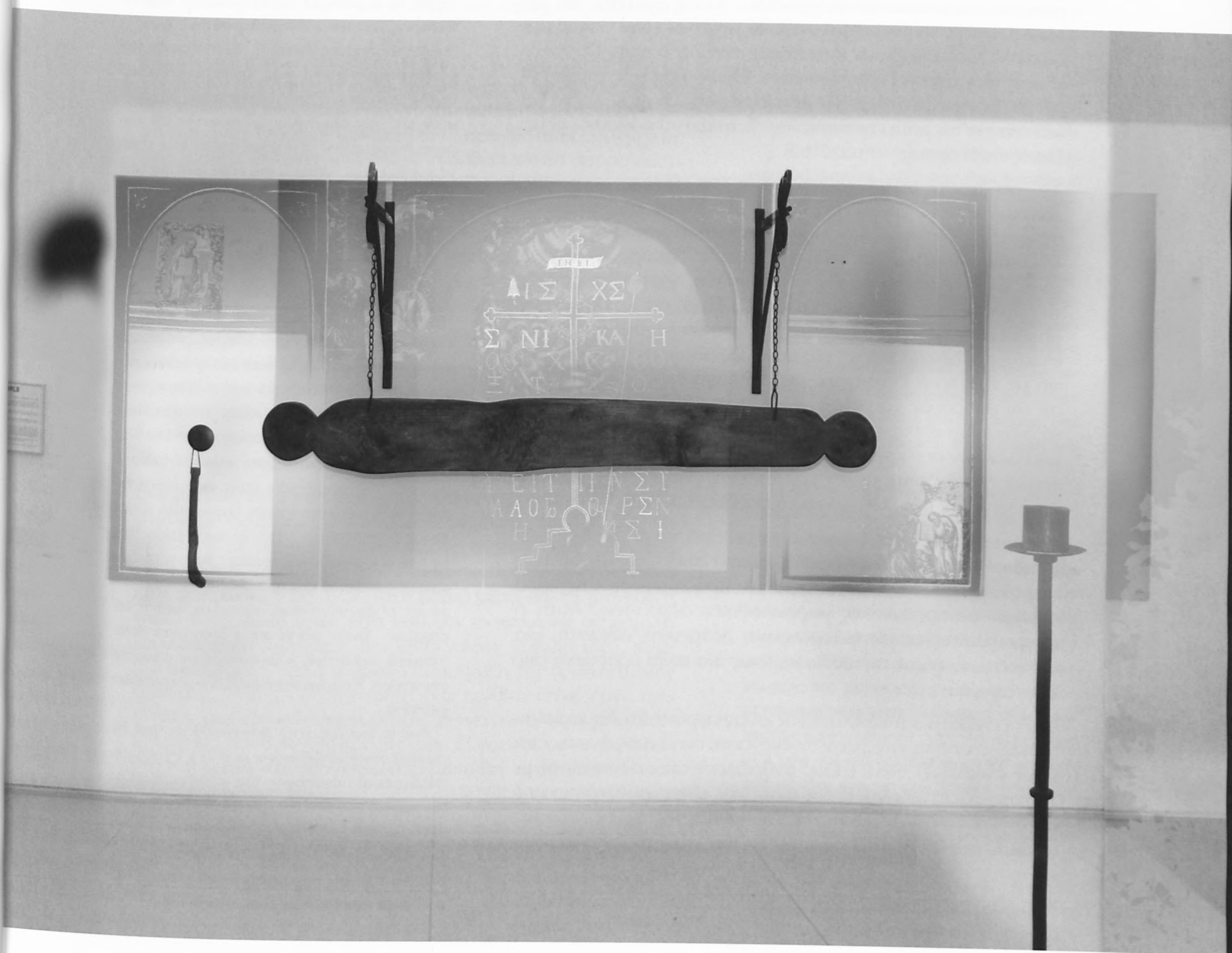
According to legend, the ship on which the Virgin Mary and St. John the Evangelist were travelling to Cyprus hit a storm in the Aegean and landed on the easternmost "finger" of the three-pronged Chalkidiki peninsula. Disembarking near the site of today's Iviron monastery, Mary was so overwhelmed by the beauty of what she saw that she beseeched her son Jesus to make her a gift of the Athos peninsula. Jesus answered, "This garden shall be yours and it shall be your paradise." And thus he conferred on Athos its sacred destiny.

This enchanted peninsula belongs to God. Its name is Agion Oros, or Holy Mountain. Imbued with an all-pervasive spiritual aura, it is a place unique in the world. The inhabitants lead a life of austerity and contemplation. With every breath, with every move, they give glory unto the Lord. Some live in the magnificent ancient monasteries, some in hermitages. Theirs is an ascetic world, devoid of the attributes of modernity and dedicated solely to God. An enclave outside time.

Can one engage in a dialogue across such an interminable distance? How does an artist find a suitable language to express a cosmos untouched by the ephemeral? Approaching Athos as an artistic subject would seem to be no less arduous than climbing its rugged mountain paths.

Efthymios Warlamis begins cautiously. His initial point of access is the landscape, whose unspoiled beauty has continued to exhilarate him ever since his first encounter with it. He was fascinated by the tranquility and by the way in which the landscape, having cast off all that is profane, kindled a metaphysical euphoria from which everything sprang.

Next he visits the monasteries. Hungry and

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ματιά του αρχιτέκτονα τον προδίδει. Αυτός αρνείται να μετρήσει, να μελετήσει. Μολονότι οι μοναχοί είναι σοφοί και έξυπνοι. Μερικοί έχουν σπουδάσει στη Σορβόνη. Οι συζητήσεις τους ακτινοβολούν πνεύμα. Όμως ο ρυθμός της μοναστικής ζωής επιβάλλει ένα μέτρο σε όλα. Είναι καλό να μη χάνεται απ' τα μάτια το ουσιώδες. Τι αναζητά ο καλλιτέχνης; Ποιές εικόνες παίρνει μαζί του;

Απ' την πρώτη ματιά φαίνεται σαν ένα είδος καταγραφής. Ανακαλύπτουμε στους πίνακες του Βαρλάμη όλα τα μοναστήρια της ακτογραμμής που είναι ακόμη κατοικημένα, τα λιμανάκια τους και τα κτίσματα στην ενδοχώρα. Το βουνό είναι σχεδόν πάντα παρόν στην εικόνα, γιατί έτσι επέλεξε την τοποθέτηση των μοναστηριών. Παρ' ότι πολλά έχουν αποδοθεί με μεγάλη ακρίβεια, μάλιστα θα λέγαμε με σχολαστικότητα, δεν πρόκειται για κανενός είδους πιστή καταγραφή με τη στενή έννοια. Σε μερικά έργα έχουμε την αίσθηση ότι μπορούμε να μετρήσουμε τα κεραμίδια στις στέγες ή το διάκοσμο στους στύλους απ' τα στηρίγματα των ξύλινων μπαλκονιών που κρέμονται στην άβυσσο. Και παρ' όλα αυτά όποιος έχει βιώματα με τον καλλιτέχνη, γνωρίζει ότι αυτό δεν καταλήγει σε μια φωτογραφική απόδοση.

Αυτή η συγκέντρωση, πινελιά με πινελιά, είναι μια διαδικασία διαλογισμού. Μια παραίτηση από επιθετικές στιλιστικές χειρονομίες. Είναι περισσότερο μια πράξη αφοσίωσης παρά στροφή σε προσωπικές μορφολογικές εκφράσεις. Αυτή η ζωγραφική είναι μια μακρόχρονη δέσμευση, αβίαστη, μια στοχαστική φάση της βύθισης, ίσως πιο πολύ προσευχή από ζωγραφική.

Και πραγματικά ο καλλιτέχνης αναγνωρίζει ότι δημιουργήσε πολλά από τα έργα σαν σε έκσταση, σαν ιεροφάνεια, έτσι όπως συμβαίνει όταν στους ανθρώπους αποκαλύπτονται με μυστηριώδεις τρόπους ιεροί τόποι και είναι ταυτόχρονα από αυτόν και τον άλλο κόσμο. Είναι προπαντός το υπερφυσικό, το άκτιστο φως, που κρατά τους πίνακες σ' αυτή τη συγχρονική κατάσταση.

Από μακρού ήδη ο Βαρλάμης, μέσα απ' τα έργα του, προσπαθεί να δείξει την αδιάσπαστη ενότητα ανάμεσα στον κόσμο

thirsty, he is given a friendly reception and sustenance. But the architect's gaze fails him. It refuses to measure, to study. Even though the monks are clever and wise. Some have studied at the Sorbonne. Their conversation sparkles with wit. But the rhythm of monastic life imposes moderation. It is good not to lose sight of the essential. What is the artist looking for? What images does he take away with him?

At first glance it appears to be a kind of stock-taking. In Warlamis's paintings we find the inhabited monasteries lining the coast, their small harbors, the buildings inland. The mountain is usually present in the picture, as intended by the placement of the monasteries. Although much is meticulously, almost too precisely depicted, these paintings are not in any narrow sense a form of documentation. We may have the feeling that we can actually count the tiles on the roofs, or the filigree wooden balcony supports overhanging the abyss, yet anyone familiar with the artist's work knows that it not about photorealism. This concentration line by line is a meditative process. An aggressive stylistic handwriting is renounced. This is more an act of devotion than individual formal expression. These works are a long-term commitment, unhurried, a contemplative phase of immersion. Perhaps they are more prayer than painting.

And in fact the artist acknowledges that he created many of the works as if in a trance, reminiscent of hierophany, the manifestation of the sacred, as when holy places mystically reveal themselves to human beings and are of both this world and the other. What keeps these paintings synchronistic is above all the mysterious, preternatural light that infuses them.

Warlamis has long struggled to render visib-

των φαινομένων και στον κόσμο των ιδεών, στο θεϊκό επί της γης.

Για μια στιγμή κάποιος θα μπορούσε να φανταστεί ότι δεν υπάρχουν άνθρωποι σ' αυτές τις σκηνές, ή τουλάχιστον δεν θα έπρεπε να υπάρχουν, για να μην καταστραφεί η μαγευτική αρμονία. Όμως οι μοναχοί είναι πραγματικοί. Πάνω στις προσωπικές ιστορίες τους έχουν ενδυθεί τα χυτά μαύρα ράσα για να μετατραπούν σε θεϊκή ουσία. Σαν σκούρα κυπαρίσσια αποτελούν κομμάτι του τοπίου. Στο πρόσωπο του νεαρού μοναχού, όπως και στο αιωνόβιο πρόσωπο ενός γέροντα σπινθηροβολούν τα γεμάτα ζωντανό πνεύμα αστέρια ενός παιδιού. Ακτινοβολούν από ευτυχία, γιατί έχουν παραιτηθεί απ' το εφήμερο, όχι όμως από το αιώνιο.

Ο Βαρλάμης δεν απεικονίζει μόνο τα ζωγραφικά σώματα, αυτός φυτεύει τις όρθιες μορφές σ' ένα πυκνό άλσος, τους διαμορφώνει σε μια κοινότητα, σε μια ομάδα από ψάλτες κι αυτό το χορό τον μετατρέπει σε χώρο. Αυτό αποτελεί την καρδιά και τον πυρήνα αυτού του έργου. "Για μένα", δηλώνει ο Βαρλάμης, "αυτή είναι η ουσία του ελληνικού πολιτισμού".

Ενωμένους, τον ένα κοντά στον άλλο, στραμμένους προς τα επάνω με τις πτυχωτές φορεσιές τους, έκανε τους ψάλτες να μοιάζουν με μαύρους κίονες και να συγχωνεύονται σε μια ενιαία δομή. Τα σώματά τους έχασαν κάθε βάρος, έγιναν ένα κι η ψαλμωδία τους αναδύεται βαθιά μέσα απ' τη μια κοινή ψυχή τους. Αυτό είναι κάτι που δεν εντάσσεται σε καμιά καλλιτεχνική σύλληψη, δεν είναι πλέον καμιά ιδέα, καμιά αλληγορία, αλλά η άμεση διακήρυξη της θρησκευτικής εμπειρίας. Ακόμη περισσότερο ένα καλλιτεχνικό έργο που γίνεται μια εξομολόγηση πίστης ή η ανακάλυψη μιας καινούργιας, πανάρχαιας τέχνης, που εννοείται μόνο σαν δωρεά και θυσία και που προκύπτει μόνο απ' το απόλυτο άδειασμα και την αφοσίωση.

Φθάνουμε έτσι μπροστά στο αιώνιο παράδοξο, ένας καλλιτέχνης δηλαδή να ξοδεύει τη ζωή του για να μας προσφέρει τη δυνατότητα να πάρουμε μια άφοβη ανάσα και να συμμετέχουμε στην αιώνια ζωή.

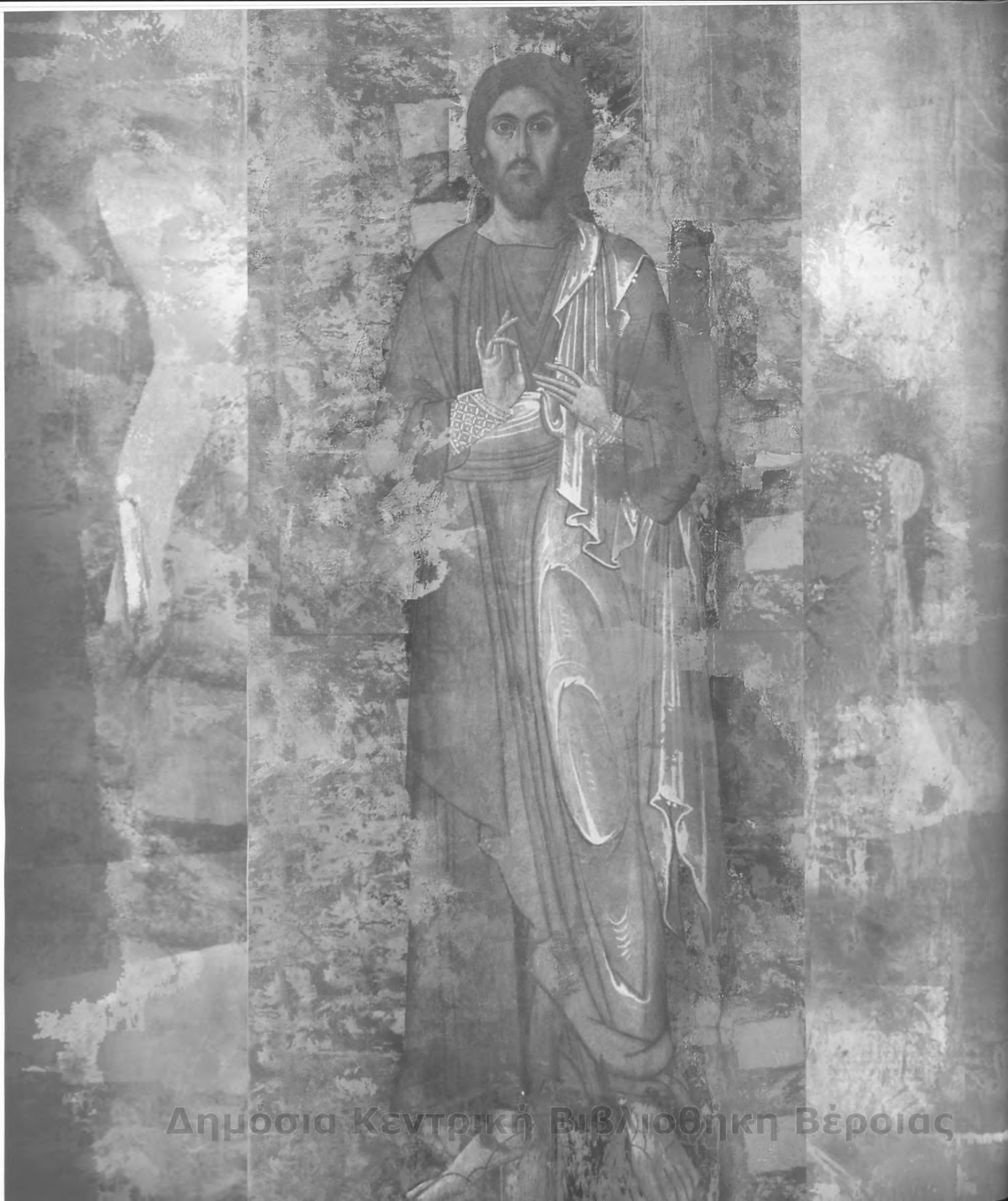
le the indissoluble unity between the realm of phenomena and the realm of ideas, of the divine on earth.

For a moment one could dream that there are no people in these scenes, or at least there shouldn't be any, to preserve the magical harmony. But the monks are real. They have pulled the black flowing habits over their histories in order to become divine beings. Like the dark cypresses, they are part of the landscape. The spirited stars of a child sparkle in the face of a young monk as well as in that of a centenarian. Are they so radiantly happy because they have forsworn the ephemeral but not the eternal? In addition to painting their picturesque heads, Warlamis plants their erect figures together to form a dense grove; he binds them into a community, into a group of singers, and turns this choir into a space. It is the heart and nucleus of this cycle.

"To me this is the essence of Greek culture," Warlamis declares. Pressed close together and straining upwards, the folds of their robes fluted like black columns, the singers merge into a "building." Their now weightless bodies have become one, and their chant emerges from deep within a unified soul. This is beyond any artificial conception – no longer an idea or an allegory, but rather the direct manifestation of religious experience. An artistic project has become a declaration of faith, or the invention of a new age-old art that sees itself as a gift and sacrifice and can only emerge from total kenosis and devotion.

We are confronted with the eternal paradox: Because an artist has surrendered control over his life, we can partake in eternal life for as long as it takes to draw a fearless breath.

Bernhard Antoni,
Curator, The Waldviertel Art Museum Austria

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Οι πίνακες μου του Άθωνα

Ευθυμίου Βαρλάμη

My Paintings of Mount Athos

Το Άγιον Όρος μ' είχε συνεπάρει ήδη απ' τα παιδικά μου χρόνια. Πάντα, όταν πήγαινα σ' ένα μοναστήρι, είχα το αίσθημα ότι θα βρεθώ μπροστά σ' ένα μυστήριο. Κι αυτό για μένα ήταν μια ξεχωριστή πρόκληση απέναντι στη ζωή της "ελεύθερης" κοινωνίας.

Στο έργο μου για τον Άθωνα στάθηκα μπροστά σ' ένα δύσκολο πρόβλημα. Πώς μπορώ να συλλάβω αυτό τον μικρό ξεχωριστό τόπο, αυτή την υπέροχη χερσόνησο; Πώς μπορώ να κάνω αισθητή αυτή την πνευματική, εσωτερική αρμονία του Αγίου Όρους; Πώς θα αποδώσω αυτή την ολότητα, τη διάθεση, την ατμόσφαιρα; Πώς μπορώ να κάνω φανερό το πνεύμα αυτού του ιερού τόπου;

Σαν αρχιτέκτονας έμενα εντυπωσιασμένος απ' την ανείπωτα όμορφη τοποθέτηση των μικρότερων και μεγαλύτερων κτισμάτων στο τοπίο. Ο Άθωνας αποτελεί συνέχεια της αρχαίας παράδοσης. Ο Έλληνας το έχει στο αίμα του να ανακαλύπτει μυστηριακούς τόπους και να αναδεικνύει τη δράση τους. Παντού στον Άθωνα αισθάνεται κάποιος την παρουσία μιας ατμόσφαιρας που συναντά και στους Δελφούς, στη Δωδώνη, στις Μυκήνες.

Ένα μέρος απο τους πίνακές μου είναι ρεαλιστικές παραστάσεις της υπάρχουσας κατάστασης. Αυτή η υπάρχουσα κατάσταση δεν είναι παρ' όλα αυτά ένας απλός νατουραλισμός, καθορίζεται από την πνευματικότητα, την ηρεμία και την αχρονικότητα. Παντού στον Άθωνα αισθάνεται κανείς αυτόν τον χώρο τον απαλλαγμένο από άγχος. Όλα διαδραματίζονται μέσα σε αρμονία και ειρήνη. Δε βίωσα πουθενά τόσο ειρηνικούς ανθρώπους και μια τέτοια ειρηνοποιό φύση όπως στον Άθωνα.

Άλλοι πίνακες είναι αφιερωμένοι στη γιορταστική ατμόσφαιρα των ατέλειωτων εκκλησιών, σκητών και μονών, που γεμάτες φως ακτινοβολούν την προστασία της Θεομήτορος. Στις βυζαντινές ορθόδοξες ψαλμωδίες των μοναχών, που υπηρετούν μέσα απ' το καθημερινό λειτουργικό τυπικό τους το Θεό, τον Παντοδύναμο Δημιουργό, ανακάλυψα ένα μυστήριο που προσπάθησα να συλλάβω σ' ένα εικαστικό χώρο.

Οι πίνακες μου του Άθωνα είναι στοχαστικοί και συγκινητικοί. Αυτοί, πιστεύω, ακτινοβολούν μια υπερρεαλιστική, σχεδόν εξωπραγματική αύρα. Είναι παραστάσεις ιδεών. Αυτές τις ιδέες μιας παραδείσιας σύλληψης της ανθρώπινης ζωής σε αρμονία με τη φύση προσπάθησα να συγκρατήσω και να αποτυπώσω. Ιδέες που έρχονται από τη βαθειά πίστη στον Παντοδύναμο Δημιουργό.

My fascination with the Holy Mountain goes back to my childhood. Every time I approached one of the monasteries I felt as though I had stumbled upon a secret. To me they posed a particular challenge to life in a "free" society. When I embarked on my Mount Athos cycle, I had to think a great deal about what the best way to convey a sense of this peninsula might be. Is it even possible to capture the spiritual harmony of such an extraordinary place?

As an architect I admired the exquisite placement of the different-sized buildings within the landscape. Mt. Athos is the continuation of antique traditions. The desire to seek out places of mystery and experience their power is deeply ingrained in a Greek. Delphi, Dodona and Mykene are palpably present all over Athos.

Some of the paintings in this exhibition are naturalistic renderings of reality, yet it is a reality defined by spirituality, tranquillity and timelessness. Stress is absent from Mt. Athos; nowhere else have I encountered such calm, peaceful people and such a harmonious environment.

Other paintings are devoted to the cheerful, festive atmosphere of the countless monasteries, chapels and small monastic dependencies (skites), all glowing under the aegis of the Holy Virgin. The Orthodox monks serve God through their daily rituals. I tried to transpose to canvas the secret which I discovered in their Byzantine chants.

My paintings of Mt. Athos are both meditative and stimulating. They radiate an almost surrealistic aura. They represent ideas. My aim was to capture and visualize these ideas of a paradisaical conception of human life in harmony with nature – ideas borne of a profound faith in the all-mighty Creator.

Efthymios Warlamis

Εκεί όπου η ευωδία του θυμαρίου αμιλλάται με τα ουράνια του θυμιάματος μύρα... Εκεί όπου και οι βράχοι ακόμη αποπνέουν αγιότητα βρεγμένοι με τα δάκρυα των Οσίων.

Αλέξανδρος Μωραϊτίδης: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΑΣΚΗΤΩΝ

There where the fragrance of thyme emulates the heavenly perfume of incense...
There where even the rocks breathe sanctity, washed by the tears of the saints...

Alexandros Moraitides: *Liturgy of Ascetics*

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Όλη η κτίσι και τα χρώματα της φύσεως
αλλοιώνονται θείως, ενδυόμενα μαρ-
μαρυγή λειτουργικής κατανύξεως. Τα κτίρια
γίνονται ανάλαφρα, ανασαίνουν και μιλούν.
Οι λίθοι εν σιγή κρίζουν.

Αρχιμ. Βασιλείου: ΦΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΦΑΙΝΕΙ ΠΑΣΙ

All of creation and the colours of nature are divinely altered, assuming the sheen
of liturgical reverence.

The buildings become light, they breathe and speak. The stones cry out in
silence.

And to hear the voice of the buildings, the voice of the incarnate Word, you must
be heart-stricken and dead to your own will.

Archimandrite Vasilios, *The Light of Christ Lighteth Every Man*

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Το Άγιον Όρος 01
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
180 x 300 cm

Mount Athos 01
oil and acrylic on canvas
180 x 300 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Και τα Μοναστήρια του Αγίου Όρους είναι σταυροπηγιακά. Έχει μπει ο σταυρός στα θεμέλια των Μονών. Έχει μπει ο σταυρός στην καρδιά των κτιτόρων. Έχουν οι ίδιοι σταυρωθεί από αγάπη, για να αντιμετωπίσουν τους χίλιους πειρασμούς του εχθρού.

Αρχιμ. Βασιλείου: ΦΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΦΑΙΝΕΙ ΠΑΣΙ

And the monasteries of Mount Athos are stauropegic. The cross has entered their foundations. The cross has entered the hearts of their founders. They have themselves been crucified for love, in order to face the thousand temptations of the enemy.

Archimandrite Vasilios, *The Light of Christ Lighteth Every Man*

Το Άγιον Όρος 02

λάδι & ακρυλικό σε καμβά
180 x 160 cm

Mount Athos 02

oil and acrylic on canvas
180 x 160 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Το Άγιον Όρος 03-07

λάδι & ακρυλικό σε καμβά

90 x 160, 85 x 160, 90 x 160, 85 x 160, 90 x 160 cm

Mount Athos 03-07

oil and acrylic on canvas

90 x 160, 85 x 160, 90 x 160, 85 x 160, 90 x 160 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Το Άγιον Όρος 08
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
85 x 160 cm

Mount Athos 08
oil and acrylic on canvas
85 x 160 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Το Άγιον Όρος 09

λάδι & ακρυλικό σε καμβά
85 x 160 cm

Mount Athos 09

oil and acrylic on canvas
85 x 160 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Το Άγιον Όρος 10, Μονή Σιμωνόπετρας
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
180 x 160 cm, 130 x 160 cm

Mount Athos 10, Monastery Simonos Petras
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
180 x 160 cm, 130 x 160 cm

Το Άγιον Όρος 11

λάδι & ακρυλικό σε καμβά
90 x 180 cm

Mount Athos 11

oil and acrylic on canvas
90 x 180 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Το Άγιον Όρος 12-14

λάδι & ακρυλικό σε καμβά

85 x 180 cm, 100 x 180 cm, 85 x 180 cm

Mount Athos 12-14

oil and acrylic on canvas

85 x 180 cm, 100 x 180 cm, 85 x 180 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Σκήτη στο Άγιον Όρος
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
200 x 145 cm

Skete, Mount Athos
oil and acrylic on canvas
200 x 145 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Παρεκκλήσι στη Μονή Σταυρονικήτα
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
190 x 145 cm

Chapel Belonging to Stavronikita Monastery
oil and acrylic on canvas
190 x 145 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Παρεκκλήσι κοντά στις Καρυές
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
190 x 270 cm

A Chapell near Karyes
oil and acrylic on canvas
190 x 270 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Παρεκκλήσι κοντά στη Μονή Ιβήρων
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
145 x 145 cm

Chapel Belonging to Iviron Monastery
oil and acrylic on canvas
145 x 145 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Η Νέα Σκήτη της Μονής Αγίου Παύλου
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
190 x 145 cm

New Skete, St. Paul's Monastery
oil and acrylic on canvas
190 x 145 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Η Μονή Παντοκράτορος
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
190 x 145 cm

Pantokratoros Monastery
oil and acrylic on canvas
190 x 145 cm

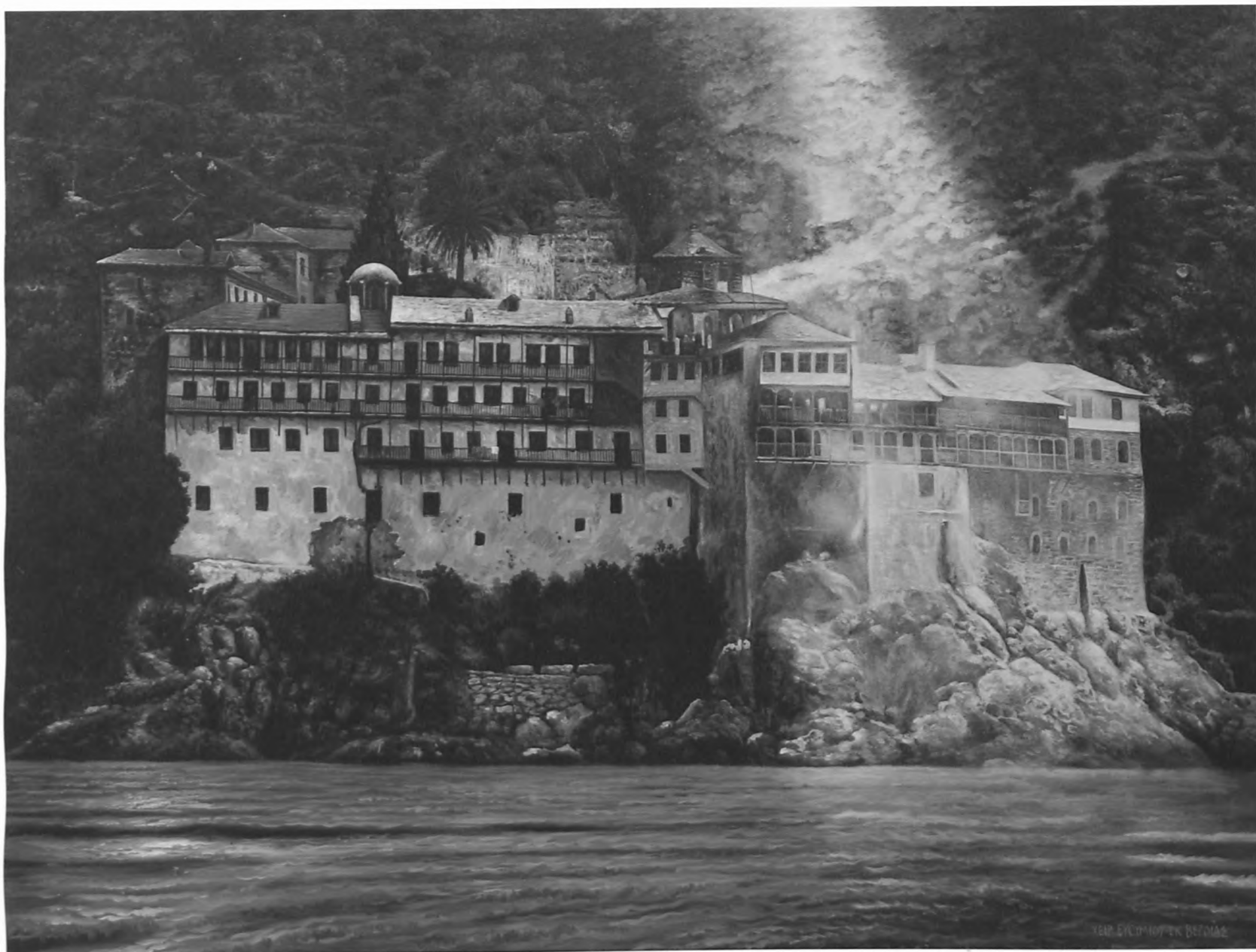
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ο Άγ. Βασίλειος δίπλα στη θάλασσα, Μονή Χιλανδαρίου
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
200 x 145 cm

Church of St. Basil on the Sea, Hilandar Monastery
oil and acrylic on canvas
200 x 145 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Η Μονή Γρηγορίου
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
190 x 145 cm

Gregoriou Monastery
oil and acrylic on canvas
190 x 145 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Η Μονή Χιλανδαρίου
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
180 x 145 cm

Hilandar Monastery
oil and acrylic on canvas
180 x 145 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

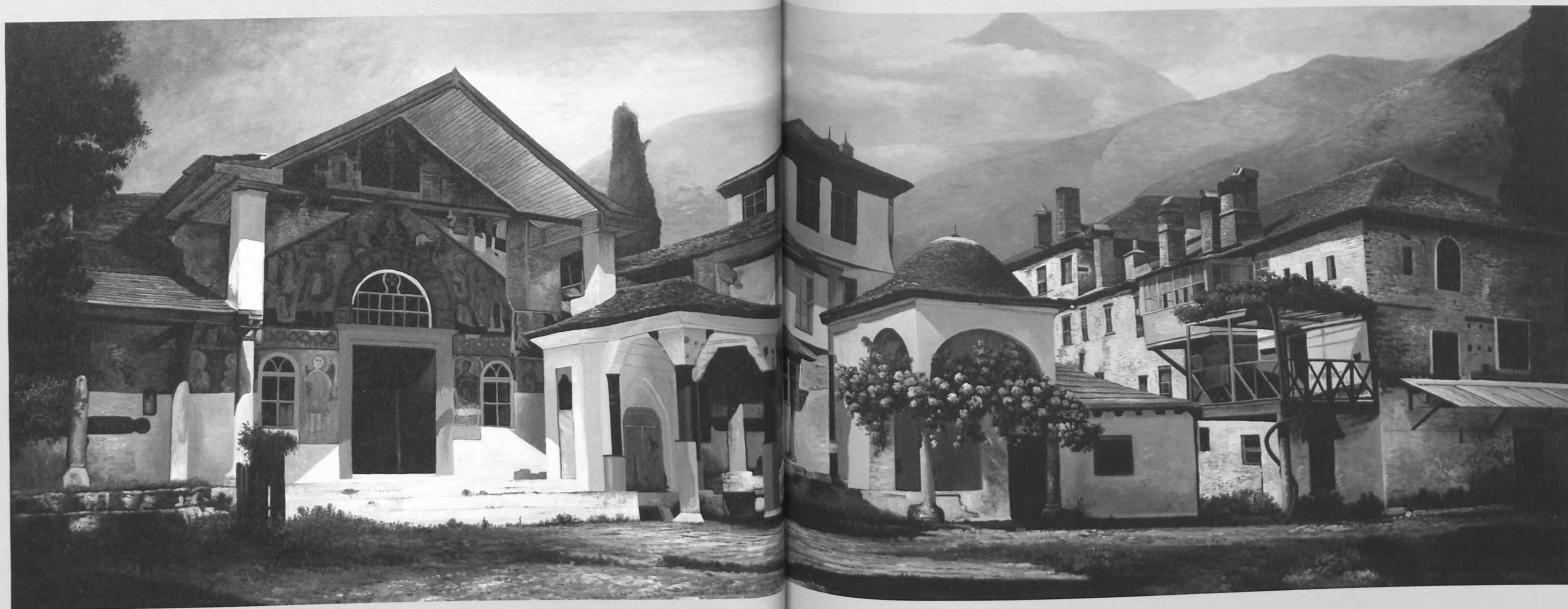
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Η Μονή Παντελεήμονος
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
180 x 145 cm

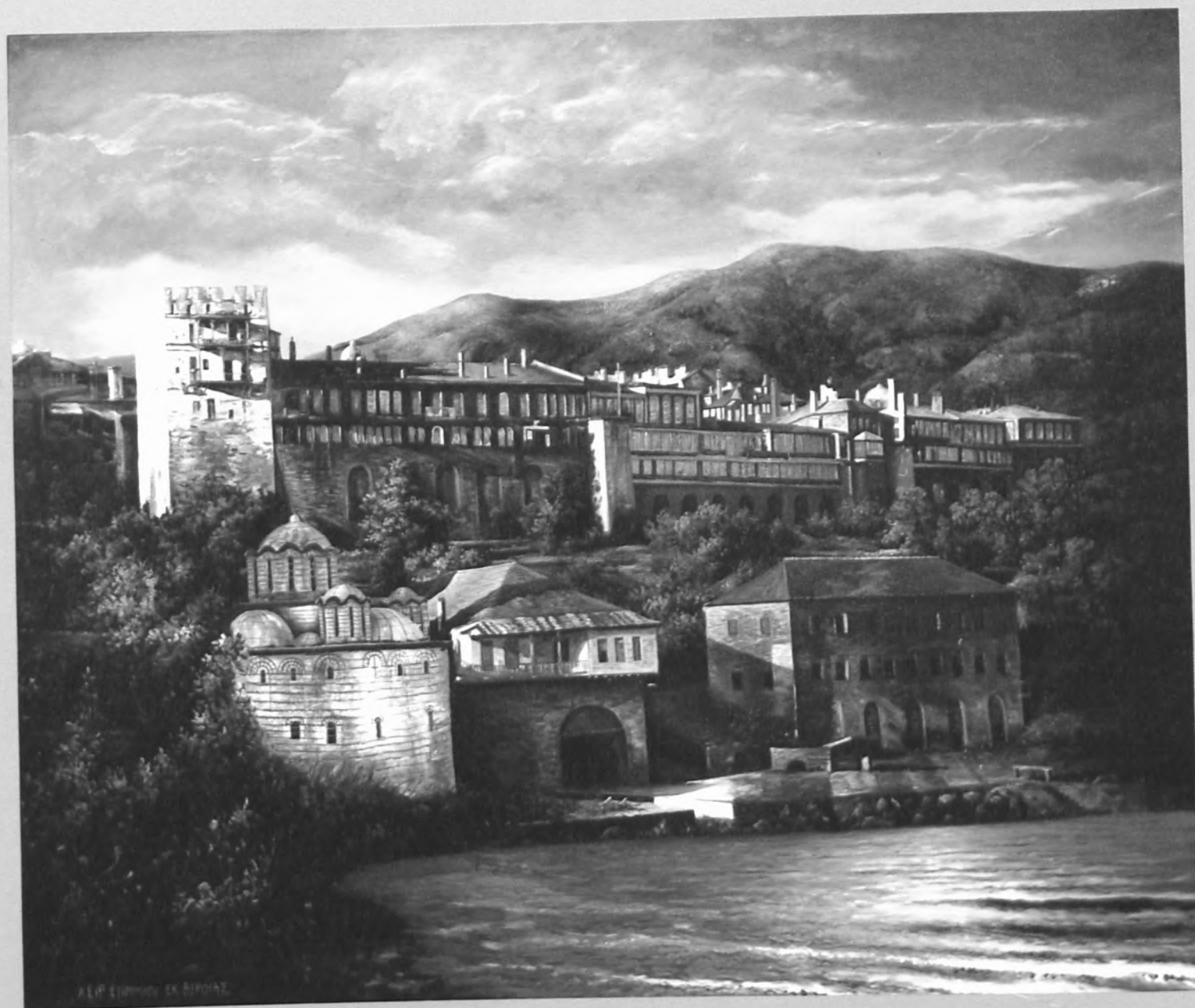
Panteleimon Monastery
oil and acrylic on canvas
180 x 145 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Εσωτερική αυλή στη Μονή Μεγίστης Λαύρας
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
400 x 145 cm

Courtyard in the Great Lavra Monastery
oil and acrylic on canvas
400 x 145 cm

Η Μονή Βατοπαιδίου
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
170 x 145 cm

Vatopedi Monastery
oil and acrylic on canvas
170 x 145 cm

Ενώ αι τοποθεσίαι, εφ' ων εισίν ωκοδομημένα τα μοναστήρια του Άθω και συνωκισμένα αι σκήται, έχουσι το γραφικόν, οι ανεγείραντες εκείνα και συνοικίσαντες ταύτας εγίγνωσκον, ως και γινώσκουσιν έτι, να συνδυάζωσι φιλοκάλως και κινούντες την έκπληξιν του περιηγητού, το σχήμα και το μήκος και των κελίων και των ναών και των θόλων αυτών και των οροφών των παρεκκλησίων και των κελίων και των εξωστών και των κωδωνοστασίων και των υψηλών πύργων.

Μανουήλ Γεδεών: ΘΥΜΙΑΜΑ ΑΧΕΙΡΟΠΟΙΗΤΟΝ

The landscapes within which the Athonite monasteries and their dependencies are built are extremely beautiful, and those who built and dwell in them knew, and still know, how to combine in a manner that is aesthetically pleasing and astonishing to the visitor the form and length of the hermitages and the churches and their domes and the roofs of the chapels and cells and balconies and the tall towers and bell-towers.

Manuel Gedeon, *Incense of the Divinely Wrought*

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Μοναχός ἐστὶ, τάξις καὶ κατάστασις ἀσω-
μάτων, ἐν σώματι υλικῷ καὶ ρυπαρῷ
ἐκτελουμένη... Μοναχός ἐστίν, ἡγνισμένον
σῶμα, κεκαθαρμένον στόμα καὶ πεφωτισμέ-
νος νοῦς.

Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου: ΚΛΙΜΑΞ

Monasticism is an angelic order and state achieved in an earthly and soiled
body. A monk is he who keeps his body in chastity, his mouth pure, and his
mind illumined.

St John Climacus, *The Ladder of Divine Ascent*

Χορωδία Μοναχῶν
λάδι & ἀκρυλικό σὲ καμβά
3 x 310 x 180 cm

Monks' Choir
oil and acrylic on canvas
3 x 310 x 180 cm

Η Μονή Ξενοφώντος
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
170 x 145 cm

Xenophontos Monastery
oil and acrylic on canvas
170 x 145 cm

Η Μονή Κουτλουμουσίου
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
145 x 145 cm

Koutloumousiou Monastery
oil and acrylic on canvas
145 x 145 cm

Η Μονή Ξηροποτάμου
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
145 x 145 cm

Xeropotamou Monastery
oil and acrylic on canvas
145 x 145 cm

Η Μονή Κωσταμονίτου
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
170 x 145 cm

Kostamonitou Monastery
oil and acrylic on canvas
170 x 145 cm

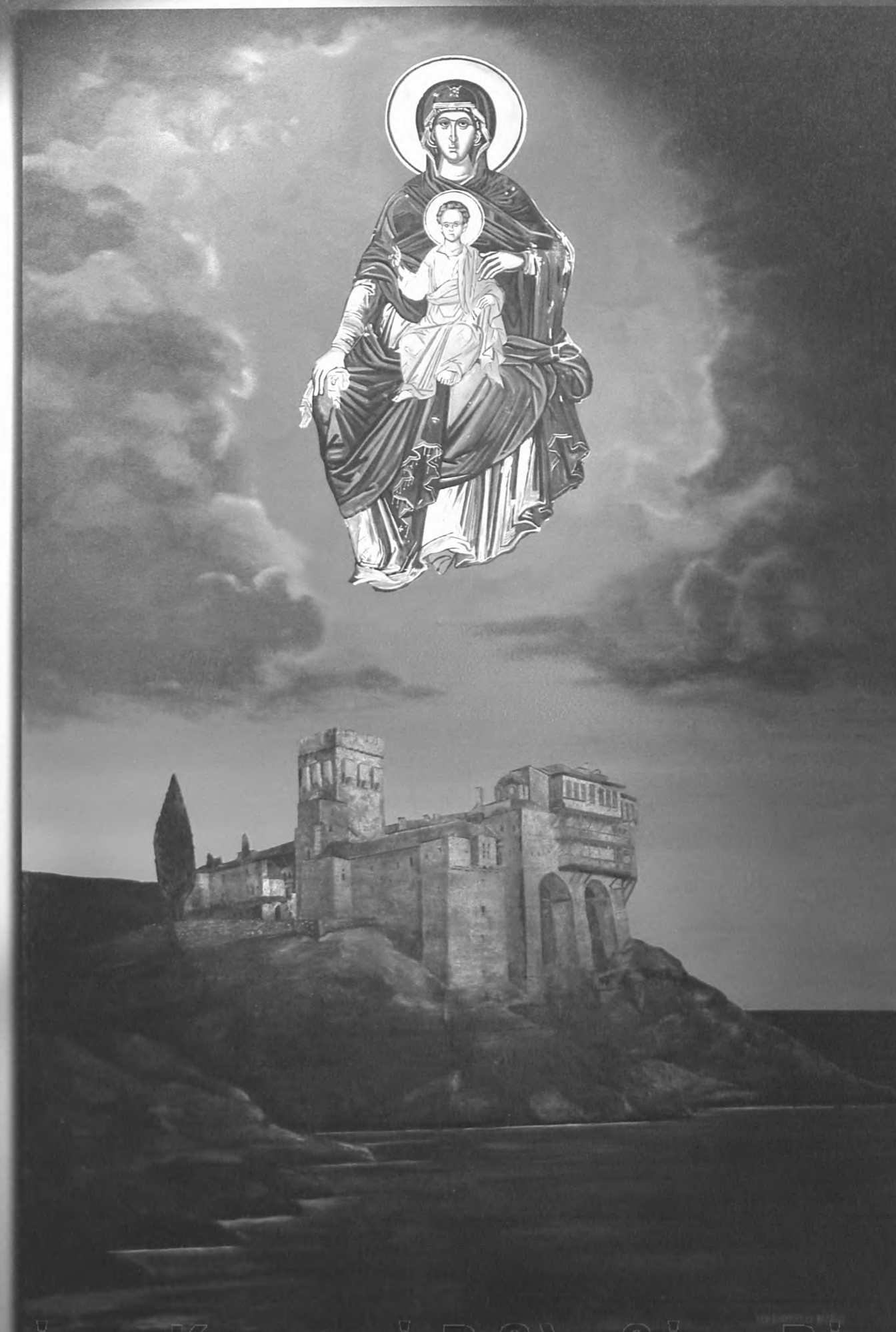
Ο Αρσανάς της Μονής Μεγίστης Λαύρας
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
200 x 145 cm

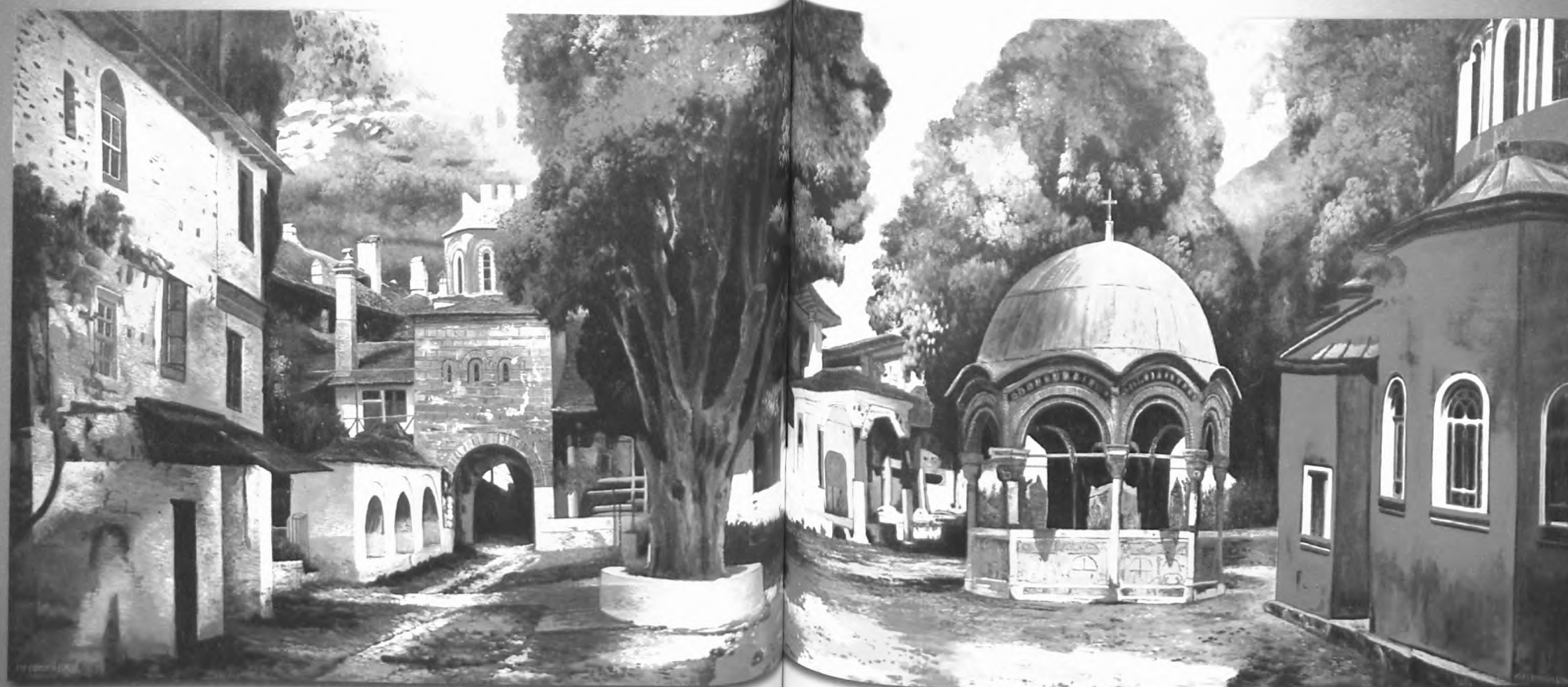
The Port of Great Lavra Monastery
oil and acrylic on canvas
200 x 145 cm

Η Μονή Φιλοθέου
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
180 x 145 cm

Philotheou Monastery
oil and acrylic on canvas
180 x 145 cm

Η Μονή Εσφιγμένου
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
135 x 145 cm

Esphigmenou Monastery
oil and acrylic on canvas
135 x 145 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Η Μονή Χιλανδαρίου
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
160 x 145 cm

Hilandar Monastery
oil and acrylic on canvas
160 x 145 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Η όλη ζωή της Σκήτης είχε βλαστήσει σαν τα αγριολούλουδα που βγαίνουν μόνα τους, τα βλέπει ο ήλιος, τα θωπεύει ο άνεμος. Δεν φυτεύονται, δεν ποτίζονται από χέρια ανθρώπινα. Δεν στολίζουν βάζα σαλονιών. Είχε έναν αέρα ανέγγιχτης αλήθειας και κάλους χειροποίητου η αρχιτεκτονική της Σκήτης και η συμπεριφορά των μοναχών της.

Αρχιμ. Βασιλείου:

ΚΑΛΛΟΣ ΚΑΙ ΗΣΥΧΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

The whole life of the Skete had sprung up like the wildflowers that grow of themselves, are warmed by the sun and caressed by the wind. They are not planted or watered by man; they do not ornament vases in a sitting room.

The architecture of the Skete and the behaviour of the monks had an air of virgin truth and beauty uncreated by human hand.

Archimandrite Vasilios, *Beauty and Tranquillity in the Athonite State*

Η Σκήτη Αγ. Δημητρίου της Μονής Βατοπαιδίου
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
145 x 145 cm

Skete of St. Demetrios, Vatopedi Monastery
oil and acrylic on canvas
145 x 145 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ο Αρσανάς της Μονής Ζωγράφου
 λαδί & ακρυλικά σε καμβά
 120 x 145 cm

Port of Zographou Monastery
 oil and acrylic on canvas
 120 x 145 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Η Μονή Χιλανδαρίου
λαδι & ακρυλικό σε καμβά
190 x 145 cm

Hilandar Monastery
oil and acrylic on canvas
190 x 145 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Η Μονή Εσφιγμένου

λάδι & ακρυλικό σε καμβά
200 x 145 cm

Esphigmenou Monastery

oil and acrylic on canvas
200 x 145 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Η Μονή Δοχειαρίου
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
160 x 145 cm

Dochiariou Monastery
oil and acrylic on canvas
160 x 145 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Παρεκκλήσι κοντά στη Μονή Ιβήρων
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
270 x 145 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης

A Chapel Belonging to Iviron Monastery
oil and acrylic on canvas
270 x 145 cm

Η Μονή Σταυρονικήτα
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
150 x 145 cm

Stavronikita Monastery
oil and acrylic on canvas
150 x 145 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Η Μονή Διονυσίου
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
145 x 145 cm

Dionysiou Monastery
oil and acrylic on canvas
145 x 145 cm

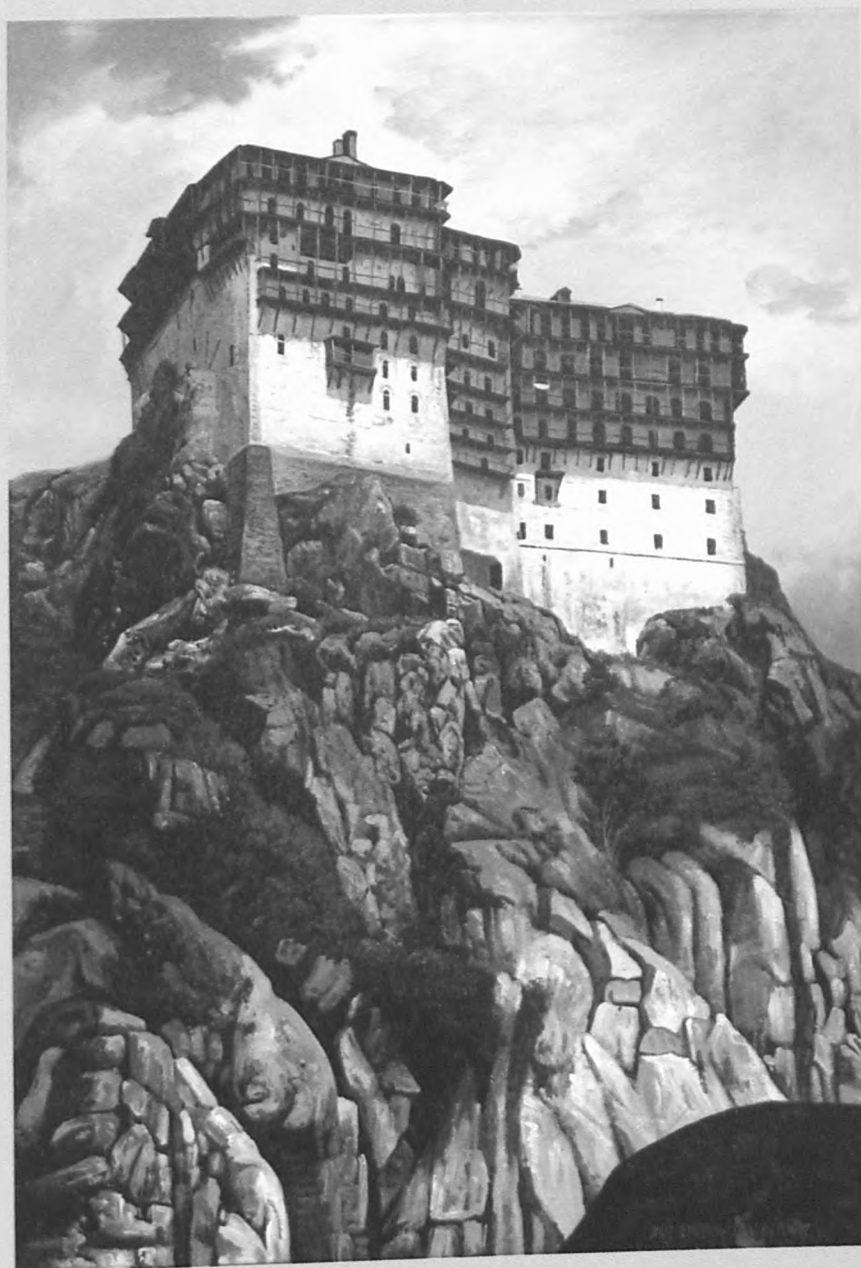
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Η Μονή Σιμωνόπετρας
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
135 x 145 cm

Simonos Petras Monastery
oil and acrylic on canvas
135 x 145 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Η Μονή Σιμωνόπετρας
λάδι & ακρυλικό σε καμβά
100 x 145 cm

Simonos Petras Monastery
oil and acrylic on canvas
100 x 145 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Η Μονή Διονυσίου

λάδι & ακρυλικό σε καμβά
115 x 145 cm

Dionysiou Monastery

oil and acrylic on canvas
115 x 145 cm

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Το πόσα τράβηξαν οι άγιοι κτίτορες, για να κτίσουν τα μοναστήρια, για να διοργανώσουν τις αδελφότητες, το περιγράφει ο βίος τους. Αλλά τα απερίγραπτα βάσανα και τις ανείπωτες ουράνιες χαρές που δοκίμασαν οι άγιες ψυχές τους, μόνο εκείνοι τα ξέρουν. Και είναι από εκείνα τα «άρρητα ... α ουκ εξόν ανθρώπω λαλήσαι».

Αρχιμ. Βασιλείου: ΦΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΦΑΙΝΕΙ ΠΑΣΙ

What the holy founders suffered in order to build these monasteries and organise the brotherhoods is described in their Lives. But the unmentioned torments and ineffable heavenly joys that buffeted their sacred souls, only they know. And they are among the "unspeakable words, which it is not lawful for a man to utter".

Archimandrite Vasilios, *The Light of Christ Lighteth Every Man*

Ο Βαρλάμης στο εργαστήρι του

Efthymios Warlamis in his studio

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βερόιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ευθύμιος Βαρλάμης

Efthymios Warlamis, Prof. Mag. Arch.

Ο Ευθ. Βαρλάμης γεννήθηκε στην Βέροια το 1942 και σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Εφαρμοσμένων Τεχνών της Βιέννης, όπου και δίδαξε Αρχιτεκτονική από το 1974 ως το 1981. Από το 1992 διευθύνει το Διεθνές Κέντρο Σχεδιασμού I.DE.A. που ίδρυσε στο Schrems της Αυστρίας και από το 2008 το The Waldviertel Art Museum στην Αυστρία.

Το 1988 στο τμήμα Αρχιτεκτονικής της Θερνής Ακαδημίας του Σάλτσμπουργκ ανέπτυξε την εργασία του για μια φυσική και ανθρώπινη αρχιτεκτονική που δίνει σημασία στις ανάγκες των παιδιών. Με το project της «Πόλης των Παιδιών» και το Childrens Museum Programme διακηρύσσει τη στροφή της αρχιτεκτονικής και της κουλτούρας προς την πολύτιμη ουσία της παιδικότητας.

Ο Βαρλάμης είναι ο δημιουργός της θεωρίας της «Προαρχιτεκτονικής» και της «Σχολής των Αισθήσεων» που για πρώτη φορά παρουσίασε στο Γερμανικό Μουσείο Αρχιτεκτονικής (D.A.M.) της Φρανκφούρτης στην έκθεσή του «Une cité imaginaire». Πραγματοποίησε σειρά από πειραματικά ερευνητικά προγράμματα όπως η «Σαντορίνη, Παγκόσμια Οικολογική Ακαδημία», που οργάνωσε με τη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Μεσογειακών Πανεπιστημίων.

Το 1995 ζωγράφισε την Αποκάλυψη του Ιωάννη στα πλαίσια του εορτασμού από το Οικουμ. Πατριαρχείο των 1900 χρόνων της συγγραφής του έργου στην Πάτμο. Στην έκθεση του «Το τέλος της Ατλαντίδας - Αρχιτεκτονικές Ουτοπίες» στο Grand Palais στο Παρίσι υποστήριξε την αναγκαιότητα της σύνδεσης της μεταβιομηχανικής κοινωνίας με την οργανική πραγματικότητα της φύσης. Το 1993 στο Convention Center της Νέας Υόρκης έκανε διεθνή επιτυχία την ιδέα της «Θεραπευτικής Αρχιτεκτονικής».

Για περισσότερο από 20 χρόνια αφοσιώθηκε στο μεγάλο εικονογραφικό project του «ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ 2000» και δημιούργησε περισσότερα από 1800 έργα με θέμα το Μεγαλέξανδρο, που παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά το 1997 στη Θεσσαλονίκη και από το 1999 σε μουσεία και πινακοθήκες σε όλο τον κόσμο.

Το 2002 παρουσίασε στη Θεσσαλονίκη τη μεγαλειώδη εικαστική συλλογή «Θεσσαλονίκη, η Αδελφή του Μεγαλέξανδρου», το 2004 στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας την έκθεση «MANA, η Δύναμη της Αγάπης» και το 2006 το μεγάλο πειραματικό έργο του «Ο Μυστικός Κήπος» που αποδίδει εικαστικά τη μουσική του Β.Α. Μότσαρτ.

Efthymios Warlamis, born in Greece in 1942, is an architect, painter, writer and educator. He studied architecture at the University of Applied Arts in Vienna, where Wiener Werkstätte cofounders Josef Hoffman and Koloman Moser once taught. Warlamis has taught and lectured at the university's Department of Architecture, as well as at other European universities and art academies.

Warlamis set up and directed numerous experimental research projects, including "Identity of the City," the Santorini Architectural Seminar, and the Santorini Ecological Academy. While teaching experimental architecture at the International Summer Academy of Fine Arts in Salzburg in 1988, Warlamis developed his New Age philosophy of architecture, art and design.

Since 1992, Warlamis has been Director of the International Center for Art and Design (IDEA) in Schrems, Austria. As of 2008 he is also Director of The Waldviertel Art Museum, Austria.

Warlamis sees art as a discipline of existential perception which bears a universal message. His multifaceted works of art and artistic projects, such as Alexander 2000, Mother Olympiad, Poetic Architecture, Le Jardin Mystique, and I Believe, are exhibited worldwide. Since 1997 his most extensive exhibition, Alexander 2000: The Spirit of Tolerance, comprising 2,000 paintings, has travelled to museums in Greece, Cyprus, Egypt, Austria, Switzerland, Belgium and Jordan.

Works by Warlamis are held in the Graphic Arts Collection of the Albertina, Vienna, the Museum of Modern Art in Vienna, the Alexander Iolas Collection, the German Museum of Architecture in Frankfurt, and many other major museums and private collections.

Στις εκθέσεις και project του περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων τα:

- 1982 "H.A.M.B.U.R.G.", στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης Βιέννης
- 1983 "Vienna-Hamburg", Kunsthau-Aμβούργο
- 1985 "Une cité imaginaire", DAM, Φρανκφούρτης
- 1989 "Utopies", Grand Palais - Παρίσι
- 1991 "Architecture Automatique", Ζάππειο, Αθήνα
- 1992 "Designlandscape" Τεχνολογικό Μουσείο, Βιέννη
- 1993 "New Age Design", Convention Centre, Νέα Υόρκη
- 1994 "Design for Europe", Gallery Campo & Campo, Αμβέρσα
- 1995 "Αποκάλυψη και Περιβάλλον", Πάτμος, πλοίο Πρέβελη
- 1995 "Zoorella" παιδαγωγικός παιδότοπος, Βιέννη
- 1995 Οικολογική Ακαδημία Σαντορίνης
- 1996 "Teleport Town Tokio"
- 1997 "Αλέξανδρος 2000", Θεσσαλονίκη Πολιτιστική Πρωτεύουσα
- 1998 "Αλέξανδρος 2000", Αθήνα, Γκάζι
- 1998 "Arche Noah 2000", art project για παιδιά
- 1999 "Αλέξανδρος 2000" Palais des Arts, Κάιρο, Musées des Beaux Arts, Αλεξάνδρεια, Φεστιβάλ Δούναβη-Krems Αυστρίας
- 1999 "Meta Design" Παγκόσμιο Εμπορικό Κέντρο, Βρυξέλλες
- 2000 "Artella", παιδότοπος στο Μουσείο Εφαρμ. Τέχνων Φρανκφούρτης
- 2000 "Αλέξανδρος 2000", Πύλη Αμμοχώστου, Λευκωσία
- 2000 "Alexander the Great", Skulpturhalle, Βασιλεία
- 2001 "The Spirit of Tolerance", Ευρωπ. Κοινοβούλιο - Βασιλικό Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας, Βρυξέλλες
- 2002 Παρουσίαση της συλλογής "ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, η Αδελφή του Μεγαλέξανδρου", Δημήτρια-Θεσσαλονίκη
- 2002-4 Σχεδιασμός και πραγμάτωση της ευαγγελικής εκκλησίας στο Waidhofen της Thaya στην Κ. Αυστρία
- 2003 "Η Ομορφιά της Τέχνης", Θεσσαλονίκη, Λευκωσία, Ελούντα
- 2004 "Μάνα Ολυμπιάδα, Η Δύναμη της Αγάπης", Αθήνα-Ζάππειο
- 2004 "Living Sculptures", εγκατάσταση, Τόκιο
- 2005 "I Believe - Μυστήρια και Μεταμορφώσεις", Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης Βιέννης, Πύργος Δουβλίνου
- 2005 "Ποιητική Αρχιτεκτονική", Εκθεση/βιβλιοπαρουσίαση, Λονδίνο, Ν. Υόρκη, Αθήνα-Μουσείο Μπενάκη
- 2006 "Warlamis Collection", Oriol Gallery, Μόναχο
- 2006 "The Vision of Tolerance", Εθν. Πινακοθήκη Αμμάν, Ιορδανία
- 2006 "Ο Μυστικός Κήπος - Le Jardin Mystique", Schrems, Θεσ/νίκη
- 2007 "The New Vision", Πολιτειακό Μουσείο St Pölten, Κ. Αυστρία
- 2007 "Ο Μυστικός Κήπος - Η Τέχνη της Πίστης", Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, Αθήνα
- 2007-8 "Τα Βουνά της Πατρίδας μου", Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Σπάρτη, κ.ά.
- 2008 "Ο Θρίαμβος της Αγάπης", The Waldviertel Art Museum, Αυστρία

Selected Projects and Exhibitions

- 1982 H.A.M.B.U.R.G., Museum of Modern Art, Vienna
- 1983 Vienna-Hamburg, Kunsthau Hamburg
- 1985 Une Cité Imaginaire, German Museum of Architecture, Frankfurt
- 1989 Utopies, Grand Palais, Paris
- 1991 Architecture Automatique, Zappeion, Athens
- 1992 Design Landscape, Vienna Technical Museum
- 1993 New Age Design, Convention Center, New York
- 1994 Campo & Campo art gallery, Antwerp
- 1995 Revelation and the Environment, Patmos, Greece
- 1995 Zoorella, educational children's playground, Schönbrunn Zoo, Vienna
- 1995 Ecological Academy of Santorini, Greece
- 1996 Tokyo Teleport Town
- 1997 Alexander 2000, Cultural Capital of Europe, Thessaloniki
- 1998 Melina Mercouri Exhibition Center, Athens
- 1998 Noah's Ark, art project for children, Austria
- 1999 Palace of Arts, Cairo
- Museum of Fine Arts, Alexandria
- Dominican Church, Krems, NO Donaufestival
- 1999 Meta Design, Brussels
- 2000 Artella, children's playground, Museum of Applied Arts, Frankfurt
- 2000 Alexander 2000, Nicosia, Cyprus, and Skulpturhalle Basel, Switzerland
- 2001 The Spirit of Tolerance, European Parliament,
- 2002 The Spirit of Tolerance, Musées Royaux d'Art et d'Histoire, Brussels
- 2002 Thessaloniki Mon Amour, Demetria Festival
- 2002-04 The Church of Joyful Tidings, Waidhofen an der Thaya, Austria, design and construction
- 2003 The Art of Beauty, Thessaloniki and Nicosia
- Porto Elounda Project, Elounda Mare Gallery, Greece
- 2004 Mother Olympiad: The Power of Love, Zappeion, Athens
- Living Sculptures, environmental installation, Tokyo
- 2005 I Believe: Mysteries and Transformations, MuseumsQuartier, Vienna, Cathedral and Diocesan Museum, Vienna, and Dublin Castle, Ireland
- Poetic Architecture, Benaki Museum, Athens
- New Architecture Group, London, New York
- 2006 Vision of Tolerance, Jordan National Gallery of Fine Arts, Amman
- 2006 Warlamis Collection, Oriol Gallery, Munich
- 2006 Mozart: Le Jardin Mystique, Schrems, Austria, and Port of Thessaloniki
- 2007 The New Vision, Niederösterreichisches Landesmuseum, St. Pölten, Austria
- 2007 The Mystic Garden: Art of Belief, Museum of the Hellenic World, Athens
- 2008 The Mountains of My Homeland, travelling exhibition, Greece
- Triumph of Love: Schiele's Revision, The Waldviertel Art Museum, Austria

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ε. ΒΑΡΛΑΜΗ: «ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ»

ΕΚΘΕΣΗ

υπό την αιγίδα του παναγ. Μητροπολίτου
†Θεσσαλονίκης κ.κ. Ανθίου

με την υποστήριξη των:

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ

ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.

Ο.Π.Α.Π.

Συντονισμός & Οργάνωση:

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΒΕΡΓΙΝΑΣ
THE WALDVIERTEL ART MUSEUM, ΑΥΣΤΡΙΑ

ΜΕΓΑΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

IMPRESSUM

LAYOUT: IDEA Designcenter Austria
Bernhard Antoni
Peter Reischer
Ruth Schremer

© ΚΕΙΜΕΝΩΝ copyright των συγγραφέων
© TEXT copyright by authors

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ/PHOTOS: Peter Reischer

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Κέντρο Τέχνης Βεργίνας
EDITING: Art Center of Vergina

ΕΚΔΟΤΗΣ/EDITOR: THE WALDVIERTEL ART MUSEUM AUSTRIA

ISBN 978-3-900552-38-1

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ISBN: 978-3-900552-38-1

Κέντρο Τέχνης Βεργίνας
e-mail: warlamis@otenet.gr
Βεργίνα 590 31

Art Center of Vergina
e-mail: warlamis@otenet.gr
Vergina Gr- 590 31

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας